ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 65ον ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ, 1929. Ἀριθ. 8.

Η ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΖΩΟΠΟΙΗΣΙΣ

«Καὶ ὑμᾶς, νεκροὺς ὄντας ἐν τοῖς παραπτώμασι καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς σαρκὸς ὑμῶν, συνεζωοποίησε μετ᾽ αὐτοῦ, χαρισάμενος ὑμῖν πάντα τὰ παραπτώματα». (Κολοσ. β΄. 13).

Εἰς τὸ ἐδάφιον τοῦτο ἔχομεν συνδυασμὸν δύο τινῶν—τῆς ***ζωοποιήσεως*** καὶ τῆς ***συγχωρήσεως***—καὶ ταῦτα προτίθεμαι νὰ ἐξετάσω εἰς τὴν πρὸς ἄλληλα σχέσιν των.

Καὶ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς γεννᾶται τὸ ζήτημα: Ποῖον ἐκ τῶν δύο τούτων προηγεῖται, ποῖον ἔχει τὴν ***προτεραιότητα***; Ἡ ***ζωοποίησις*** ἢ ἡ ***συγχώρησις***;

Ἐκ πρώτης ὄψεως, ἡ συγχώρησις τῶν ἁμαρτιῶν φαίνεται ὅτι προηγεῖται. Ἀλλὰ πῶς δύναται νὰ συγχωρήσῃ ὁ Θεὸς ἄνθρωπον ***νεκρόν, ἄψυχον***; Ἐξ ἀντιθέτου, πῶς δύναται νὰ δώσῃ τὴν πνευματικὴν ζωὴν εἰς ἄνθρωπον μὴ συγχωρηθέντα; Ἀλλὰ καὶ πάλιν, ἐάν τις δὲν ἔχῃ πνευματικὴν ζωὴν ἱκανὴν νὰ τὸν κάμῃ νὰ ***συναισθάνεται*** τὴν ἐνοχήν του, πῶς δύναται οὗτος νὰ ζητήσῃ τὴν συγχώρησιν; Συγχώρησις δὲ πῶς δύναται νὰ δοθῇ, ἂν δὲν ***ζητηθῇ*** ὑπὸ τοῦ ἐνόχου;

Ἄνθρωπός τις δύναται νὰ ἦναι ***πνευματικῶς ζῶν***, οὕτως ὥστε νὰ στενάζῃ ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἀκαθαρσίας καὶ τοῦ φορτίου τῆς ἁμαρτίας, καὶ ὅμως νὰ μὴ ἔλαβε διὰ πίστεως τὴν ***συγχώρησιν*** τῶν ἁμαρτιῶν του. Ἑπομένως ἀπαιτεῖται πρῶτον ἡ ***ζωή***, ἥτις συναισθάνεται τὴν ἐνοχὴν τῆς ἁμαρτίας. Πρῶτον πρέπει νὰ αἰσθανθῇ ὁ ἄνθρωπος τὴν ***ἀθλιότητα*** τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἔπειτα λαμβάνει τὸ ***ἔλεος***. Ὥστε ὀρθῶς ἐν τῷ ἐδαφίῳ μας προτάσσεται ἡ ***ζωοποίησις***, καὶ ἕπεται ἡ ***συγχώρησις***.

Ἂς ἐξετάσωμεν λοιπὸν τὰς δύο ταύτας δωρεὰς τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον.

Α΄.

Τί ἦσαν οἱ εὐνοούμενοι οὗτοι τοῦ Θεοῦ, τοὺς ὁποίους ἀναφέρει ὁ Παῦλος ἐδῶ; ***Νεκροί***: «Ὑμᾶς, ὄντας νεκροὺς εἰς τὰ παραπτώματα καὶ τὴν ἀκροβυστίαν τῆς σαρκός σας». Ἐκ φύσεως πάντες οἱ ἄνθρωποι εἶναι ***τέκνα ὀργῆς***.

Ἐνώπιον τοῦ Θείου νόμου δὲν ὑπάρχει διάκρισις, προκειμένου περὶ ἀνθρώπων εὑρισκομένων εἰς τὴν φυσικήν των κατάστασιν. Πάντες ἐπέσαμεν ἐν τῷ Ἀδάμ. Πάντες ἐξεκλίναμεν, ὁμοῦ ἐξηχρειώθημεν. Οἱαδήποτε δὲ διάκρισις ἂν παρατηρῆται μεταξὺ ἡμῶν, αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν Θείαν ***χάριν***. Ἐκ φύσεως

πάντες εἴμεθα ὑπὸ τὴν αὐτὴν ***καταδίκην*** καὶ εἴμεθα πάντες μεμολυσμένοι ὑπὸ τῆς διαφθορᾶς. Τί ἦσαν οἱ Κολοσσαεῖς, ὅταν ὁ Κύριος πρῶτον ἐπέβλεψεν ἐπ᾽ αὐτούς; Ἦσαν ***νεκροί***. Διότι ὁ Κύριος εἶπεν εἰς τὸν Ἀδάμ, «Καθ᾽ ἣν ἡμέραν ἤθελες φάγει ἐκ τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου τοῦ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ παραδείσου, θέλεις ***ἀποθάνει***,» ὁ δὲ Ἀδὰμ πράγματι ***ἀπέθανε πνευματικῶς*** τὴν στιγμήν, καθ᾽ ἣν παρέβη τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἀπόγονοί του ἀπέθανον ἐν αὐτῷ, ὡς γενάρχῃ, οὐχὶ τὸν φυσικὸν ἢ σωματικὸν θάνατον, ἀλλὰ τὸν ***πνευματικόν***. Τί εἶναι ***θάνατος φυσικός;*** Εἶναι ὁ χωρισμὸς τοῦ σώματος ἀπὸ τῆς ψυχῆς, ἥτις εἶναι ἡ ζωὴ αὐτοῦ. Τί εἶναι ***θάνατος πνευματικός;*** Εἶναι ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶναι ἡ ζωὴ αὐτῆς. Ἡ μετὰ τοῦ Θεοῦ ἕνωσις τοῦ Ἀδὰμ ἦτο ἡ πνευματική του ζωή, ὅταν δὲ ἀπώλεσε τὴν ἕνωσιν ταύτην, τὸ πνεῦμά του ἀπώλεσε τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Ὁ δὲ θάνατος οὗτος μετεδόθη ἐκ τοῦ Ἀδὰμ εἰς ἕνα ἕκαστον ἡμῶν ἐκ φύσεως.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἔρχεται ἡ ἄλλη ἐκείνη ἀλήθεια, ὅτι «ὁ μὴ πιστεύων εἶναι ἤδη κατακεκριμένος, διότι δὲν ἐπίστευσεν εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ». Ὡς πρὸς τὰ προνόμια καὶ τὰς ἀπολαύσεις τῶν οὐρανίων πραγμάτων, οἱ τοιοῦτοι εἶναι νεκροί.

Οἱ ἐν τῷ ἐδαφίῳ μας ἐννοούμενοι ἦσαν νεκροὶ εἰς τὰ παραπτώματα καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, ἤτοι ***διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν***. Ἡ ἁμαρτία, ὅταν βασιλεύῃ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ (καὶ βασιλεύει εἰς πάντας τοὺς μὴ ζωοποιηθέντας ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος), ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ ναρκώνῃ καὶ νὰ φονεύῃ. Καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον ***ἀναίσθητον πρὸς τὰς πνευματικὰς ἀληθείας, αἰσθήματα καὶ ἐνεργείας***. Τὸν κάμνει ***νεκρὸν πρὸς πᾶν ὅ,τι εἶναι ἅγιον*** ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ὁ τοιοῦτος δύναται νὰ ἔχῃ ἠθικὰς ἀντιλήψεις, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἠθικὰ αἰσθήματα. Οἱ ἄνθρωποι διαφέρουσιν ὡς πρὸς τὰς ἠθικάς των ἰδιότητας. Οὕτω λ. χ. πάντες δὲν εἶναι ἐξ ἴσου κακοί, ἰδίως συγκρινόμενοι πρὸς τοὺς ὁμοίους των. Τινὲς μάλιστα ὑπὸ τὴν κοσμικὴν ταύτην σύγκρισιν δυνατὸν νὰ ἦναι ἐξαίρετοι καὶ ἀξιέπαινοι. Ἀλλ᾽ εἰς τὰ πνευματικὰ πάντες ἀνεξαιρέτως εἶναι ***ἐξ ἴσου νεκροί***.

Τὸ Εὐαγγέλιον δύναται νὰ κηρύττηται καὶ ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ νὰ ἐξαγγέλληται κατὰ τῶν ἀσεβῶν· ἀλλ᾽ οὗτοι ποσῶς δὲν φροντίζουσιν. Ἀκούουσι περὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ πρὸς τοὺς ἁμαρτωλούς, ἀλλ᾽ οὐδόλως ἢ ὀλίγον συγκινοῦνται. Δι᾽ αὐτοὺς ἡ ἁμαρτία δὲν εἶναι τρομερὸν πρᾶγμα, οὔτε ἡ σωτηρία πολύτιμος. Ἡ θρησκεία οὐδεμίαν ἔχει ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν διαλογισμῶν καὶ τῶν πράξεών των. Εἶναι ***νεκροί***. Ἡ ἁμαρτία τοὺς ἐνέκρωσεν.

Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον καθιστᾷ τὸν πνευματικὸν τοῦτον θάνατον ἔτι φοβερώτερον εἶναι τὸ ὅτι, ἂν καὶ νεκροί, οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶναι ὅμως ***ὑπεύθυνοι***. Ἐὰν ἦσαν σωματικῶς νεκροί, θὰ ἦσαν ἀνεπίδεκτοι ἁμαρτίας, ἑπομένως ἀνεύθυνοι. Ἀλλ᾽ ὁ πνευματικὸς θάνατος δὲν αἴρει τὴν εὐθύνην. Ὅταν λέγωμεν ὅτι ὁ δεῖνα εἶναι τόσον πονηρός, ὥστε δὲν δύναται νὰ φερθῇ τιμίως, ἀλλὰ πάντοτε πρέπει νὰ ἀπατᾷ, δὲν ἐννοοῦμεν μὲ τοῦτο ὅτι εἶναι καὶ συγχωρητέος καὶ ἄξιος οἴκτου. Διατί; διότι ἡ ἀδυναμία του δὲν εἶναι ἐκ φύσεως, ἀλλ' ἐπίκτητος, ἀποτέλεσμα ***τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐμμονῆς εἰς τὸ κακόν***. Λέγεται δὲ νεκρὸς ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ οὐχὶ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι εἶναι ***ἀνεύθυνον*** ἢ ***ἀκαταλόγιστον*** θῦμα τῆς

ἁμαρτίας, ἀλλ' ὅτι εἶναι τόσον κακός, ἐξ ἰδίας του **ἐκλογῆς** καὶ κλίσεως, ὥστε δὲν ἐννοεῖ καὶ δὲν **θέλει** νὰ τηρῇ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ.

Οἱ ἁμαρτωλοὶ εἶναι πνευματικῶς τόσον νεκροί, ὥστε εἶναι καὶ **ἀμέριμνοι** ὡς πρὸς τὴν ἰδίαν των κατάστασιν. Γνωρίζουσιν ὅτι φοβερὰ τιμωρία τοὺς ἀναμένει μετὰ τὸν θάνατον τοῦ σώματος, ἀλλ' ἀδιαφοροῦσι πρὸς τὴν τρομερὰν ταύτην ἀλήθειαν.

Ἐν τῷ προκειμένῳ ἐδαφίῳ ἔχομεν καὶ μίαν ἄλλην προσθήκην, ὅτι δηλ. οἱ Κολοσσαεῖς ἦσαν νεκροὶ ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς σαρκὸς αὐτῶν, τοῦθ' ὅπερ σημαίνει, νεκροὶ ἐν τῇ ἀπεριτμήτῳ, ἤτοι **φυσικῇ** αὐτῶν καταστάσει. Ἡ περιτομὴ ἦτο τὸ διακριτικὸν σημεῖον τοῦ γένους Ἰσραήλ, τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἀπερίτμητοι λοιπὸν ἦσαν οἱ ἐθνικοί, οἱ **ξένοι** καὶ ἐνταῦθα πνευματικῶς **οἱ ἀπηλλοτριωμένοι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.** Καὶ ὅμως καὶ τούτους εὐδοκεῖ ἡ Θεία χάρις νὰ πλησιάζῃ καὶ νὰ σώζῃ.

Οἱ ἀσεβεῖς, καθὸ πνευματικῶς νεκροί, εἶναι καὶ **ἀνίκανοι νὰ ἀποκτήσωσι ζωὴν ἀφ' ἑαυτῶν.** Τίς τῶν ἀνθρώπων ἠδυνήθη ποτε ἢ θὰ δυνηθῇ νὰ δημιουργήσῃ ζωήν, ἀκόμη καὶ ὑπὸ τὴν ἀτελεστάτην αὐτῆς μορφήν; Οὐδείς. Ἡ ἐπιστήμη κατώρθωσε νὰ κατασκευάσῃ λέκιθον (κρόκον τοῦ αὐγοῦ) ὁμοιοτάτην πρὸς τὴν φυσικήν, οὐ μόνον κατὰ τὴν μορφήν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν φυσικὴν καὶ χημικὴν σύστασιν, καὶ ἀκόμη κατὰ τὴν γεῦσιν, ἀλλ' αὕτη οὐδέποτε δύναται νὰ ἐκκολαφθῇ εἰς ὀρνίθιον, διότι ἐλλείπει εἰς αὐτὴν τὸ ζωϊκὸν ἔμβρυον, καὶ οὐδέποτε ἠδυνήθη ἡ ἐπιστήμη νὰ ἐμβάλῃ ζωὴν εἰς τὴν ἄψυχον ὕλην, οὐδ' αὐτὴ ἡ ἄψυχος ὕλη δύναται νὰ παραγάγῃ ἀφ' ἑαυτῆς ἔμψυχα ἢ ζωϊκὰ ὄντα. Πολλοὶ ἐφαντάσθησαν καὶ ἰσχυρίσθησαν, ὅτι πράγματι λαμβάνει χώραν **αὐτόματος γένεσις**, δηλαδὴ γένεσις ἐξ ἁπλῆς ἀνοργάνου ὕλης· ἀλλ' ὁ διάσημος Παστὲρ ἀπέδειξεν ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὑπετίθετο ὅτι εἶναι αὐτόματος γένεσις, δὲν εἶναι ἄλλο τι εἰμὴ ἀνάπτυξις τῶν ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ ὑπολανθανόντων μικροβίων.

Τελευταῖον, οἱ πνευματικῶς νεκροὶ εἶναι καὶ **σεσηπότες.** Μετὰ θάνατον τὸ σῶμα ἀρχίζει νὰ δεικνύῃ σημεῖα σήψεως, ἤτοι, ἀποσυνθέσεως, καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἄνθρωποι σπεύδουσι νὰ θάψωσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν, ὅσῳ ἀγαπητοὶ καὶ ἂν ἦσαν ἐν τῇ ζωῇ. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς ἀσεβεῖς. Τινὲς ἀπέχουσιν ἀπὸ τὰ χονδροειδέστερα ἁμαρτήματα, καὶ οὕτως ἀποφεύγουσι τὴν πνευματικὴν δυσωδίαν, ἣν ταῦτα ἀναπέμπουσιν. Ὅπως οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι διὰ τῆς βαλσαμώσεως κατώρθουν νὰ διατηρήσωσι τὰ νεκρὰ σώματα ἀπὸ τὴν ἀποσύνθεσιν, οὕτω διὰ τοῦ παραδείγματος, τῆς διδασκαλίας, τῆς κοσμικῆς ἀνατροφῆς, τοῦ φόβου, τῆς ἐντροπῆς, πολλοὶ ἀσεβεῖς προφυλάσσονται ἀπὸ τῶν χονδροειδῶν ἁμαρτιῶν καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶναι τόσον ἀηδεῖς εἰς τὴν κοινωνίαν. Ἀλλὰ μήπως **ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ εἶναι διὰ τοῦτο ὀλιγώτερον νεκροί;**

Οἱ πλεῖστοι ὅμως τῶν ἀνθρώπων οὔτε γνωρίζουσιν οὔτε φροντίζουσι πῶς νὰ βαλσαμώνωσι τὰς πονηρὰς αὐτῶν πράξεις μὲ τὰ καρυκεύματα τῆς ἠθικῆς, τοὐλάχιστον διὰ νὰ μὴ ἀναπέμπωσιν ἠθικὰς ἀναθυμιάσεις. Τούτου ἕνεκεν αἱ βλασφημίαι των πληροῦσι τὴν ἀτμόσφαιραν, αἱ δὲ αἰσχρότητες αὐτῶν μᾶς κάμνουσι νὰ ἀποστρέφωμεν τὸ πρόσωπον, τὰ δὲ ποικίλα καὶ παντοειδῆ ἐγκλή-

ματα πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας ἀνθρώπων πληροῦσι τὰς ἡμερησίας ἐφημερίδας.

Τοιοῦτος εἶναι λοιπὸν **ὁ ἄνθρωπος ὁ φυσικὸς** ἐκ γενετῆς—νεκρὸς ἐν τοῖς παραπτώμασι καὶ ταῖς ἁμαρτίαις.

Β'.

Τί ἐγένετο εἰς τοὺς νεκροὺς ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ Κολοσσαεῖς; ***Ἐζωοποιήθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.*** Πῶς ἀκριβῶς ἐνεργεῖται ἡ ζωοποίησις αὕτη τῶν ἁμαρτωλῶν, οὐδεὶς ἄνθρωπος δύναται νὰ περιγράψῃ. Τὸ μόνον, ὅπερ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, εἶναι ὅτι τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἔρχεται εἰς τὸν πνευματικῶς νεκρὸν καὶ ἐμφυσᾷ εἰς αὐτὸν ***νέαν μυστηριώδη ζωήν.*** Οὐδεὶς γνωρίζει πῶς ἔλαβε τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ζωὴν—***πῶς*** ἡ ψυχὴ εἰσέρχεται καὶ ***πότε*** εἰσέρχεται εἰς τὸ σῶμα. Ἐὰν δὲ τὸ ***φυσικὸν*** δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν, πόσῳ μᾶλλον τὸ πνευματικὸν εἶναι δυσεξήγητον καὶ μυστηριῶδες! Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καλῶς διετύπωσε τοῦτο πρὸς τὸν ἔκπληκτον Νικόδημον: «Ὁ ἄνεμος ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ᾽ οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει. Οὕτως ἐστὶ πᾶς ὁ γεγεννημένος (ἀναγεγεννημένος) ἐκ τοῦ Πνεύματος». Οὗτος αἰσθάνεται τὴν ἐν ἑαυτῷ γενομένην ἐνέργειαν καὶ μεταβολήν, ἀλλὰ πῶς ἐγένετο, δὲν γνωρίζει οὔτε αὐτὸς οὔτε ἄλλος τις ἄνθρωπος. Μόνον τὰ ἀποτελέσματα βλέπομεν.

Τὸ πρῶτον ἀποτέλεσμα, ὅπερ παρατηρεῖται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, εὐθὺς ἀφοῦ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐμφυσήσῃ εἰς αὐτὸν τὴν νέαν ταύτην πνευματικὴν ζωήν, εἶναι ***αἴσθημα πόνου καὶ ἀνησυχίας.*** Ὅπως τὸ νήπιον, ἅμα γεννηθῇ καὶ πάρῃ τὴν πρώτην ἀναπνοήν του, ἐκβάλλει κραυγὴν πόνου—ὅπως ὁ ἄνθρωπος, ὁ σωζόμενος ἀπὸ πνιγμοῦ ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἅμα ἀρχίσῃ νὰ ἐπανέρχηται εἰς τὰς αἰσθήσεις του, αἰσθάνεται πόνον καὶ δυσφορίαν, οὕτω καὶ οἱ πνευματικῶς νεκροί, ἅμα ὡς ἀρχίσωσι νὰ ζωογονῶνται πνευματικῶς, ἔχουσι δυσάρεστά τινα αἰσθήματα. Ἀρχίζουσι τοῦτ᾽ ἔστι νὰ βλέπωσιν ὅτι ἡ ἁμαρτία εἶναι μέγιστον κακόν· ἀφυπνιζόμενοι ἀπὸ τοῦ ληθάργου τῆς προτέρας των καταστάσεως ἀνακαλύπτουσιν ὅτι ἡ ἁμαρτία εἶναί τι ἀκάθαρτον καὶ δυσῶδες, μολύνων σῶμα καὶ ψυχήν, καὶ ἡ ἀνακάλυψις αὕτη τοῖς προξενεῖ πόνον.

Τὸν ἀληθῆ χαρακτῆρα τῆς ἁμαρτίας πιθανὸν νὰ ἤκουσαν πολλάκις κηρυττόμενον ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος, ἢ καὶ νὰ ἀνέγνωσαν εἰς τὰς Γραφάς, ἀλλὰ δὲν ᾐσθάνθησαν τὴν πραγματικότητα αὐτοῦ. Εὐθὺς ὅμως, ὡς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐμβάλῃ εἰς αὐτοὺς τὴν νέαν ταύτην πνευματικὴν ζωήν, τότε τὴν συναισθάνονται καὶ τὴν βλέπουσι καὶ ὡς ὁ Παῦλος, ἀνακράζουσι: «Ταλαίπωρος ἄνθρωπος ἐγώ! τίς θέλει μὲ σώσει ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;» Προσπίπτοντες δὲ εἰς τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ, ἱκετεύουσι λέγοντες: «Ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ!» Εἰς πολλοὺς ἀνθρώπους τὸ πρῶτον τοῦτο στάδιον τοῦ πόνου καὶ τῆς ἀγωνίας διαρκεῖ ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ἐπὶ ἔτη ἐνίοτε, ἑωσοῦ διὰ τῶν ἀποτυχιῶν μάθωσιν ὅτι ἀφ᾽ ἑαυτῶν εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τοῦ φορτίου τῆς ἁμαρτίας.

Ἐπὶ τέλους ὅμως ἡ νέα αὕτη ζωὴ ἀρχίζει νὰ δεικνύῃ τὴν ***ἐνέργειαν*** αὐτῆς καὶ τότε ὁ ἄνθρωπος βλέπει ὅτι ***ἡ μόνη του ἐλπὶς εἶναι ἐν τῷ Χριστῷ*** καὶ ἐμπιστεύεται εἰς Αὐτὸν διὰ τὴν σωτηρίαν του. Τοῦτο δὲ φέρει εἰς αὐτὸν τὴν

εἰρήνην καὶ τὴν χαράν, ἡ δὲ ζωή του ἑνοῦται ἔκτοτε μετὰ τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, ὥστε δὲν ζῇ πλέον αὐτός, ἀλλ' **ὁ Χριστὸς ζῇ ἐν αὐτῷ.**

Καὶ οὕτως ἐρχόμεθα εἰς τὸ δεύτερον δῶρον τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ἐδαφίῳ μας —τὴν **συγχώρησιν.**—«Χαρισάμενος ὑμῖν πάντα τὰ παραπτώματα».

Πιστεύων εἰς τὸν Χριστόν, ὁ ἁμαρτωλὸς λαμβάνει **τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν του.** Ὅπως ἡ ζωοποίησις, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ συγχώρησις εἶναι πρᾶξις Θεία. «**Συγχωρήσας**», ποῖος; «Ὁ ζωοποιήσας ἡμᾶς»—ὁ Θεός. Εἶναι λοιπὸν ἀνωφελές, καὶ συνάμα προσβλητικὸν κατὰ τοῦ Θεοῦ, τὸ νὰ προσφεύγῃ τις εἰς τοὺς ἁγίους, ἢ εἰς τοὺς ἐξομολογητάς, ἢ εἰς τὰς σωματικὰς κακουχίας διὰ νὰ λάβῃ τὴν συγχώρησιν.

Ἡ παρὰ Θεοῦ συγχώρησις δίδεται πάντοτε **δωρεὰν**—ἡ παρ' ἀνθρώπων συνήθως ἀντὶ χρημάτων.

Ὁ Κύριος ἔρχεται πρὸς τοὺς πνευματικῶς νεκροὺς διὰ νὰ τοὺς ζωοποιήσῃ καὶ συγχωρήσῃ, οὐχὶ διότι αὐτοὶ εἶναι ἕτοιμοι νὰ δεχθῶσι τὴν χαράν Του, ἀλλὰ διότι Αὐτὸς εἶναι ἕτοιμος καὶ πρόθυμος νὰ σώσῃ αὐτούς. Ὁ Κύριος δὲν περιμένει νὰ εὕρῃ καλόν τι ἐν τῷ φυσικῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλ' **Αὐτὸς τῷ μεταδίδει πᾶν ὅ,τι εἶναι καλόν.** Ἄλλως οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων θὰ ἐσυγχωρεῖτο, διότι εἶναι γεγραμμένον ὅτι, «Δὲν ὑπάρχει δίκαιος οὐδὲ εἷς· πάντες ἐξέκλιναν ὁμοῦ ἐξηχρειώθησαν· δὲν ὑπάρχει ὁ πράττων τὸ ἀγαθόν, δὲν ὑπάρχει οὐδὲ εἷς».

Μετάνοια, πίστις, συγχώρησις, ζωοποίησις — πάντα εἶναι δῶρα Θεοῦ.

Σημειώσατε τὴν ἔκτασιν τῆς συγχωρήσεως—πόσον εὐρεῖα καὶ γενικὴ εἶναι! «Συγχωρήσας ὑμῖν **πάντα** τὰ παραπτώματα!» Πᾶν ὅ,τι ὁ ἄνθρωπος ἔπραξεν, εἶπεν ἢ διελογίσθη, ἀπ' ἀρχῆς τῆς ζωῆς του μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς ζωοποιήσεως αὐτοῦ, συγχωρεῖται!

Ἡ συγχώρησις αὕτη εἶναι οὐ μόνον εὐρεῖα, ἀλλὰ καὶ **τελεία.** Ὄχι μόνον ἀφαιρεῖ τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ καὶ ἐξαλείφει τὴν παράβασιν. Ἡ συγχώρησις αὕτη εἶναι καὶ **ὁριστικὴ** καὶ **ἀνέκκλητος**—δίδεται καὶ οὐδέποτε ἀνακαλεῖται. Ὁ Θεὸς ἅπαξ συνεχώρησέ τινα, τὸν συνεχώρησε διὰ παντός, **αἰωνίως.**

Καὶ τώρα, ἀδελφοί μου, ὅσοι ἐξ ὑμῶν ἔχετε διέλθει διὰ τῆς πείρας, τὴν ὁποίαν ἐν μεγάλῃ ἀδυναμίᾳ ἐξέθηκα, πρέπει νὰ ἔχητε τὴν γλυκεῖαν συναίσθησιν ὅτι εἶσθε τῷ ὄντι ζωοποιημένοι καὶ συγκεχωρημένοι. Καθ' ὑμῶν ἡ Θεία δικαιοσύνη οὐ μόνον ἀπαίτησιν δὲν ἔχει, ἀλλὰ καὶ σᾶς θεωρεῖ **δικαίους,** διότι τὰ λύτρα σας ἐπλήρωσε καὶ τὴν ποινὴν τῶν ἁμαρτιῶν σας ὑπέστη **ὁ ἀντικαταστάτης καὶ Σωτὴρ ὑμῶν Ἰησοῦς Χριστός,** διὰ χάριν τοῦ ὁποίου ὁ Θεὸς σᾶς εἰσήγαγεν εἰς τὴν οἰκογένειαν Αὐτοῦ καὶ σᾶς κατέστησε συγκληρονόμους μετὰ τοῦ Μονογενοῦς Αὐτοῦ Υἱοῦ.

Ὅσοι ὅμως δὲν ἐγεύθητε τὴν ἄνωθεν ταύτην ζωοποίησιν καὶ συγχώρησιν, εἶσθε ἔτι νεκροὶ ἐν τοῖς παραπτώμασι καὶ ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν, καὶ ἂν μὴ ζωοποιηθῆτε ὑπὸ τοῦ Θείου Πνεύματος καὶ πιστεύσητε εἰς τὸ πολύτιμον αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἄνευ τοῦ ὁποίου δὲν δύνασθε νὰ λάβητε τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν σας, οὐδέποτε θὰ ἔχητε μερίδα εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐν οὐρανοῖς.

Διὰ τοῦτο παρακαλῶ καὶ προτρέπω ὑμᾶς, σήμερον ἀκούοντες δι' ἐμοῦ τὴν

φωνὴν τῆς προσκλήσεως Αὐτοῦ, νὰ μὴ σκληρύνηται τὰς καρδίας σας, ἀλλὰ νὰ δεχθῆτε τὸν Λόγον Αὐτοῦ, νὰ μετανοήσητε ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν σας καὶ νὰ καταφύγητε εἰς τὸν μόνον δυνάμενον νὰ σᾶς σώσῃ εἰς τὸ παντελὲς ἀπὸ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ἁμαρτίας, ζωοποιῶν ὑμᾶς καὶ συγχωρῶν ὑμῖν πάσας τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν. Ἰδού, σᾶς καλεῖ: «Ἔλθετε πρός Με, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι καὶ Ἐγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς». Ἰδού, κηρύττει: «Οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλ᾿ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν· ἦλθον ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός. Καὶ τὸν ἐρχόμενον πρός Με, οὐ μὴ ἐκβαλῶ ἔξω!»

Ἰδού, μεγάλη χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ μεταξὺ τῶν ἁγίων καὶ τῶν ἀγγέλων ἐπὶ τῇ ἐπιστροφῇ ἑνὸς ἁμαρτωλοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ. Εἴθε καὶ σήμερον νὰ γίνῃ τοιαύτη χαρὰ ἐν οὐρανῷ, διὰ τῆς ἀληθείας, ἥτις ἐκηρύχθη ὑμῖν σήμερον ἐν πολλῇ ἀδυναμίᾳ ἐνταῦθα, καὶ ὁ Κύριος νὰ εὐλογήσῃ τὸν Λόγον Του εἰς τὰς ψυχὰς πάντων ἡμῶν! Ἀμήν!

(Ἐκ τῶν τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη)

Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

«Καθὼς εὑρέθησαν οἱ λόγοι σου, κατέφαγον αὐτούς· καὶ ὁ λόγος σου ἦτο ἐν ἐμοὶ χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις τῆς καρδίας μου».
(Ἱερεμ. ιε΄. 16).

Τὸ ἀνωτέρω ἐδάφιον εἶναι ἡ μαρτυρία ἑνὸς ἐκ τῶν κορυφαίων ἁγίων ἀνδρῶν τοῦ παλαιοῦ καιροῦ, περὶ τῆς δίψης, μὲ τὴν ὁποίαν ἀνεγίνωσκε τὸν Θεῖον Λόγον, καὶ περὶ τῆς ἐπιρροῆς, τὴν ὁποίαν ἐξήσκει ὁ Θεῖος Λόγος ἐπ᾿ αὐτοῦ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι αὐτὴ ἡ μόνη μαρτυρία περὶ τῆς δυνάμεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Πάμπολλαι ἄλλαι παρόμοιαι μαρτυρίαι ὑπάρχουσιν, ἰδίως ἀφ᾿ ὅτου εἰς τὴν Παλαιὰν προσετέθη καὶ ἡ Νέα Διαθήκη, καὶ οὕτως ἀπετελέσθη τὸ Βιβλίον τῶν βιβλίων, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε καὶ εἶναι ***ὁ ἀνεκτίμητος θησαυρὸς*** ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Πάντες οὗτοι ἐπαναλαμβάνουν ἐκ βάθους ψυχῆς τοὺς λόγους τοῦ Ψαλμῳδοῦ: «Ὁ νόμος τοῦ Κυρίου εἶναι ἄμωμος, ἐπιστρέφων ψυχήν. Ἡ μαρτυρία τοῦ Κυρίου πιστή, σοφίζουσα τὸν ἁπλοῦν. Τὰ διατάγματα τοῦ Κυρίου εὐθέα, εὐφραίνοντα καρδίαν. Ἡ ἐντολὴ τοῦ Κυρίου λαμπρά, φωτίζουσα ὀφθαλμούς. Ὁ φόβος τοῦ Κυρίου καθαρός, διαμένων εἰς τὸν αἰῶνα. Αἱ κρίσεις τοῦ Κυρίου ἀληθιναί, δίκαιαι ἐν ταὐτῷ, πλέον ἐπιθυμηταὶ παρὰ τὸ χρυσίον, μάλιστα παρὰ τὸ πλῆθος καθαροῦ χρυσίου, καὶ γλυκύτεραι ὑπὲρ τὸ μέλι καὶ τοὺς σταλαγμοὺς τῆς κηρύθρας» (Ψαλμ. ιθ΄. 7—11).

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι λέγουν ὅτι ἡ Γραφὴ εἶναι μῦθος, ὅτι παρῆλθεν ὁ καιρός της, ὅτι εἶναι ***βιβλίον ἀπηρχαιωμένον*** κτλ. Ἀλλὰ ποῖοι εἶναι αὐτοί, οἱ ὁποῖοι ἐκφράζονται οὕτως; Εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἢ ***οὐδέποτε ἀνέγνωσαν*** τὴν Γραφήν, ἢ τῶν ὁποίων ἡ ζωὴ ***δὲν εἶναι σύμφωνος***

πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς Γραφῆς. Οὐδεὶς ὅμως, ὅστις ἐξήτασε κατὰ βάθος τὸ Εὐαγγέλιον, ἠπίστησε πρὸς αὐτὸ καὶ τὸ ἀπέρριψεν. ***Ἡ ἀπιστία ὀφείλεται εἰς τὴν ἄγνοιαν***, ἢ εἰς ***ὅλως ἐπιπόλαιον γνῶσιν*** τοῦ Εὐαγγελίου. «Τοῦτο πάντων αἴτιον τῶν κακῶν, τὸ μὴ εἰδέναι τὰς Γραφάς», λέγει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος.

Ἀλλ' ὁποῖοι ἐξ ἄλλου εἶναι οἱ ἄνθρωποι, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ Ἁγία Γραφὴ εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν βιβλίον—τὸ Βιβλίον τῶν βιβλίων; Εἶναι οἱ μᾶλλον ***δίκαιοι***, οἱ μᾶλλον ***τίμιοι***, οἱ μᾶλλον ***ἀκέραιοι***, εἰς τοὺς ὁποίους ἔχει τις ***πλήρη ἐμπιστοσύνην.*** Καὶ τοιοῦτοι εὐτυχῶς ὑπάρχουν χιλιάδες χιλιάδων ἐξ ὅλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων. Πάντοτε ὑπῆρξαν καὶ σήμερον ὑπάρχουν τοιοῦτοι, οἱ ὁποῖοι, ὡς ὁ Προφήτης, κατατρώγουν τὴν Γραφὴν διὰ τῆς ἀναγνώσεως καὶ μελέτης. Διότι εἰς αὐτὴν εὑρίσκουν ἀνανέωσιν τοῦ νοός, δύναμιν διὰ τὸν χαρακτῆρα καὶ τροφὴν διὰ τὴν ψυχήν. Ἐν αὐτῇ εὑρίσκουν τὸ στερεώτερον θεμέλιον τῆς πίστεώς των καὶ τὸ ἰσχυρώτερον στήριγμα τῆς ψυχῆς των ἐν καιρῷ δυσκολιῶν, θλίψεων καὶ πειρασμῶν.

Ἂς ἐξετάσωμεν αὐτὴν τὴν δύναμιν τῆς Γραφῆς ὑπό τινας μόνον ἐπόψεις:

1. ***Ἡ δύναμις τῆς Γραφῆς εἶναι διαρκὴς καὶ ἀκατάβλητος.*** Ἰδοὺ ἓν βιβλίον, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξεν ὁ στόχος τοῦ μίσους τῶν ἀνθρώπων — τὸ ὁποῖον ἀναρίθμητοι ἄνθρωποι ἠθέλησαν νὰ καταστρέψουν καὶ ἐξαφανίσουν. Δυνάμεθα μάλιστα νὰ εἴπωμεν ὅτι κανὲν ἄλλο βιβλίον εἰς τὸν κόσμον δὲν κατεδιώχθη ὅσον αὐτό, ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐμφανίσεώς του μέχρι σήμερον, ὑπὸ βασιλέων, αὐτοκρατόρων, ἱερέων, Παπῶν, φιλοσόφων καὶ ἐπιστημόνων.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν διωγμῶν ἐπὶ τοῦ Ρωμαίου αὐτοκράτορος Διοκλητιανοῦ, ὡδήγουν ἕνα νεανίαν, ὅπως τὸν ρίψουν εἰς τὰ ἄγρια θηρία. Οἱ στρατιῶται καὶ λοιποὶ συνοδοί του τὸν ἐλυπήθησαν καὶ τὸν συνεβούλευον λέγοντες: «Βλασφήμησον τὸ βιβλίον αὐτὸ καὶ σῶσον τὴν ζωήν σου!» Αὐτὸς ὅμως ἀπήντησε: «Μὴ γένοιτο νὰ βλασφημήσω τὸ βιβλίον τοῦτο τῆς αἰωνίου ζωῆς!»

Ὁ Διοκλητιανὸς ἐδοκίμασεν ὅλα τὰ μέσα ὅπως ἐξαφανίσῃ τὸ βιβλίον αὐτό. Ἐξέδωκε διάταγμα, ὅπως πᾶσα Γραφὴ καῇ καὶ οἱ κάτοχοι αὐτῆς φονεύωνται. Ἔκοψε μάλιστα καὶ ἰδιαίτερον μετάλλιον, φέρον τὴν ἐπιγραφήν: «Εἰς ἀνάμνησιν τῆς καταστροφῆς τῶν βιβλίων τῶν Χριστιανῶν». Ὁποία τύφλωσις ἀνθρωπίνη! Μετὰ δύο περίπου ἔτη ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ τοῦ θρόνου καὶ ἀπῆλθεν εἰς Δαλματίαν, ὅπου κατεγίνετο εἰς τὴν κηπουρικήν· ἐπὶ τοῦ θρόνου δὲ ἀνῆλθεν ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, ὅστις ἀμέσως ἐζήτησε καὶ εὗρεν ἀντιγραφεῖς, τοὺς ὁποίους διέταξε νὰ καταρτίσουν 50 πολυτελῆ ἀντίγραφα τῆς ὅλης Ἁγίας Γραφῆς, ἅτινα ἔστειλεν ὡς δῶρα εἰς τὰς κυριωτέρας ἐκκλησίας τοῦ Κράτους. Οἱ διῶκται τῆς Γραφῆς ἀπέτυχον, καὶ ἡ Γραφὴ παρέμεινεν ἄθικτος. Εὑρέθησαν ἄνθρωποι, κατὰ τοὺς διωγμούς, οἱ ὁποῖοι ἐντὸς ἄρτων ἔκρυψαν καὶ διεφύλαξαν τὸ ἀγαπητὸν Βιβλίον. Τοῦτο ὑπερίσχυσε τῶν διωγμῶν, διεδόθη εὐρύτατα καὶ σήμερον ἀποτελεῖ ἀνεκτίμητον θησαυρὸν δι' ἑκατομμύρια ἀνθρώπων.

Ὑπῆρξεν ἐποχή, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἁγία Γραφὴ κατεδιώκετο καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἦτο ἡ ἐποχὴ τῆς Εὐαγγελικῆς Ἀναμορφώσεως, ὅτε ὁ Παπισμὸς διεξῆγε κραταιὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ κινήματος τούτου, καὶ ἔκαιε τὴν Ἁγίαν Γραφὴν

μαζῆ μὲ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς Ἀναμορφώσεως. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὸ Λονδῖνον ἔφεραν νέον τινα εἰς τὸ δικαστήριον, ὅπως τὸν καταδικάσωσιν ὡς αἱρετικὸν εἰς τὸν ἐπὶ τῆς πυρᾶς θάνατον· καὶ ὁ δικαστὴς εἶπε πρὸς τὸν κατηγορούμενον: «Σοὶ δίδω τὸν λόγον τῆς τιμῆς μου, ὅτι θὰ σοῦ χαρισθῇ ἡ ζωή σου, ἐὰν μοὶ εἴπῃς ποῖος σᾶς δίδει τὰ χρήματα, διὰ νὰ τυπώνετε αὐτὸ τὸ αἱρετικὸν βιβλίον» (τὴν Ἁγίαν Γραφήν!). Καὶ ὁ νέος ἀπήντησε: «Τὰ χρήματα μᾶς τὰ δίδει ἡ Α Πανιερότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Λονδίνου». «Πῶς τοῦτο;» ἠρώτησε μὲ ἀπορίαν ὁ δικαστής. «Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀγοράζει τὰς Γραφὰς διὰ νὰ τὰς καύσῃ, καὶ δι' αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐκτυπώνομεν νέας Γραφάς!» ἦτο ἡ ἀπάντησις.

Ἐὰν ἡ Ἁγία Γραφὴ ἦτο ἀνθρώπινον ἔργον, πρὸ πολλῶν αἰώνων θὰ εἶχεν ἐξαφανισθῇ καὶ λησμονηθῇ, κατόπιν τῶν φοβερῶν διωγμῶν, οὓς ὑπέστη, ὅσον οὐδὲν ἄλλο βιβλίον εἰς τὸν κόσμον. Ἐπειδὴ ὅμως ἦτο Θεῖον βιβλίον, εἶχε τὴν δύναμιν νὰ διατηρηθῇ διὰ μέσου τῶν αἰώνων, καὶ οὕτω νὰ ἐκπληρωθοῦν οἱ λόγοι τοῦ Ἰησοῦ: «Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ θέλουσι παρέλθει, οἱ δὲ λόγοι μου δὲν θέλουσι παρέλθει» (Ματθ. κδ'. 35). «Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα» (Α'. Πέτρ. α'. 25).

2. ***Η δύναμις τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐν τῇ ἐπιρροῇ της ἐπὶ τῶν ἀτόμων.*** Θαυμασία εἶναι ἡ ἐπιρροή, τὴν ὁποίαν ἡ Ἁγ. Γραφὴ ἀσκεῖ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. Κατά τινα μυστηριώδη καὶ ἀκατανόητον τρόπον, κάμνει τὸν ἔνθερμον αὐτῆς μελετητὴν νὰ προσεύχηται εἰς τὸν Θεόν, νὰ ἀγαπᾷ καὶ νὰ πράττῃ δικαιοσύνην, νὰ συμπαθῇ καὶ νὰ βοηθῇ τοὺς πάσχοντας, νὰ μισῇ καὶ νὰ ἀποφεύγῃ τὸ κακόν, νὰ ἀγαπᾷ καὶ νὰ ὑποστηρίζῃ τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ θέλῃ τὴν συναναστροφὴν τῶν εὐσεβῶν ἀνθρώπων, νὰ ὑπηρετῇ τοὺς ἄλλους, κ.τ.τ. Ἡ Γραφὴ ἀποκαλύπτει εἰς τὸν ἀναγνώστην αὐτῆς τὴν μεγαλειτέραν του ἀνάγκην—τὴν πνευματικήν. Τῷ ἀποκαλύπτει ***τὴν ἀνάγκην τῆς σωτηρίας*** καὶ τοῦ δεικνύει ***τὸν Ἰησοῦν Χριστόν***, ὅστις ἦλθεν ἵνα ζητήσῃ καὶ σώσῃ τὸ ἀπολωλός.

Κανὲν ἄλλο βιβλίον δὲν δύναται νὰ ἐπιφέρῃ τοιαύτην μεταβολὴν εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀναγνωστῶν του. Ἐπιτρέψατε νὰ σᾶς διηγηθῶ ἓν σχετικὸν περιστατικόν. Κάποτε ἄπιστός τις, εἰς μίαν δημοσίαν διάλεξίν του εἰς μεγάλην τινα βιομηχανικὴν πόλιν τῆς Ἀγγλίας, κατεφέρετο κατὰ τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Μεταξὺ ἄλλων ἀνοήτων καὶ ἀτόπων πραγμάτων, εἶπεν ὅτι ἡ περὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀφήγησις ἐν τῇ Νέᾳ Διαθήκῃ ἦτο ἕνας μῦθος, ἀποκύημα τῆς φαντασίας τῶν ἀνθρώπων. Ἀφοῦ ὡμίλησεν ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν, πάντοτε ὑπὸ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, καὶ ἐτελείωσε τὴν διάλεξίν του, εἷς ἁπλοῦς ἐργάτης ἐργοστασίου τινὸς ἐσηκώθη καὶ ἐζήτησε τὴν ἄδειαν νὰ ἀπευθύνῃ πρὸς τὸν ὁμιλητὴν ἓν ἐρώτημα. Δοθείσης τῆς ἀδείας, εἶπε: «Πρὸ 30 ἐτῶν, κύριε, ἐγὼ ἤμουν τὸ φόβητρον τῆς πόλεως ταύτης. Κανεὶς ἄνθρωπος δὲν ἤθελε νὰ μὲ συναναστραφῇ ἢ νὰ συνομιλήσῃ μαζύ μου. Πολλάκις ἠθέλησα νὰ γίνω καλήτερος, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσα. Τὰ μέλη τοῦ Χριστ. Συλλόγου τῶν νέων ἔδειξαν δι' ἐμὲ ἐνδιαφέρον καὶ προσεπάθουν τοὐλάχιστον ἀπὸ τὰς ταβέρνας νὰ μὲ ἀπομακρύνουν, ἀλλ' ἀνωφελῶς. Κατόπιν κατεδικάσθην εἰς φυλάκισιν δι' ἓν ἔγκλημα. Ὅλοι οἱ φύλακες τῆς φυλακῆς μου προσεπάθουν νὰ ἀναμορφώσουν τὸν χαρακτῆρά μου, ἀλλ' εἰς μάτην. Ἐπὶ

τέλους ἤρχισα νὰ διαβάζω τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ἐγνώρισα τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἔμαθα μερικὰς ἀπὸ τὰς ὡραίας Του ὑποσχέσεις, ὡς λ. χ. τό: «Ἐὰν αἱ ἁμαρτίαι σου ἦναι πορφυραῖ, θέλουσι γίνει λευκαὶ ὡς ἡ χιών».—«Ἐγὼ εἶμαι ὁ συγχωρῶν τὰς ἀνομίας σου». — «Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις Μου». — «Τὸν ἐρχόμενον πρός Με δὲν θέλω ἐκβάλει ἔξω», κτλ. Αὐτοὶ οἱ λόγοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι παρόμοιοι ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου μὲ ἔφερον εἰς κατάνυξιν. Ἔγεινα νέος ἄνθρωπος. Τώρα εἶμαι κοινωνὸν μέλος τῆς Ἐκκλησίας καὶ διδάσκαλος εἰς τὸ Κυριακὸν Σχολεῖον. Καὶ σᾶς ἐρωτῶ: Ἐὰν ἡ ἀφήγησις τοῦ Εὐαγγελίου περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἦναι μῦθος καὶ ἐφεύρεσις ἀνθρωπίνη, ὡς σεῖς διισχυρίζεσθε, τότε πῶς θὰ ἐξηγήσητε αὐτὴν τὴν θαυμαστὴν μεταβολὴν τῆς ἄλλοτε ἀκαθάρτου καὶ ἁμαρτωλῆς ψυχῆς μου;» Ὁ ἄπιστος ὁμιλητὴς ἀπεστομώθη μὲ τὸ ἐρώτημα αὐτό. Καὶ ὁ ἐργάτης ἐξηκολούθησεν: «Ὄχι, κύριέ μου, ᾽μπορεῖτε νὰ λέγετε ὅ,τι θέλετε, ἀλλὰ τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι ***δύναμις πρὸς σωτηρίαν.*** Χιλιάδες καὶ ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἠσθάνθησαν καὶ αἰσθάνονται καὶ εἶναι ἕτοιμοι νὰ ὁμολογήσουν τὴν δύναμιν ταύτην τῆς Γραφῆς εἰς τὴν ἀτομικήν των ζωήν!».

Ἐκτὸς τῆς δυνάμεώς της τοῦ νὰ μεταβάλλῃ καὶ νὰ ἁγιάζῃ τὸν ἀτομικὸν χαρακτῆρα, ἡ Ἁγία Γραφὴ εἶναι θαυμάσιον ***στήριγμα τῆς ψυχῆς ἐν καιρῷ θλίψεως.*** Ἡ ἐπίγειος ζωὴ ὀρθῶς λέγεται «κοιλὰς τοῦ κλαυθμῶνος». Δυσκόλως θὰ εὑρεθῇ ἄνθρωπος, ὅστις ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ νὰ μὴ δοκιμάσῃ θλίψεις καὶ πικρίας. Ἐν καιρῷ θλίψεως ἢ δυστυχήματος ἢ ἀσθενείας ἢ θανάτου ὅσοι δὲν ἔχουν πίστιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ δὲν γνωρίζουν τὴν Ἁγίαν Γραφήν, πολλάκις παραδίδονται εἰς ἀπελπισίαν ἢ γίνονται μέθυσοι, τινὲς δὲ καταφεύγουν εἰς τὴν αὐτοκτονίαν. Ἀλλ᾽ ὁ Χριστιανὸς ἀνοίγει τὴν Ἱερὰν Βίβλον καὶ εἰς τὰς σελίδας αὐτῆς εὑρίσκει ἀνακούφισιν καὶ ἐνίσχυσιν: «Ἔλθετε πρός Με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι καὶ Ἐγὼ θέλω σᾶς ἀναπαύσει». «Ἂς μὴ ταράττηται ἡ καρδία σας· πιστεύετε εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς Ἐμὲ πιστεύετε». Ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Πατρός Μου εἶναι πολλὰ οἰκήματα». «Θαρσεῖτε, Ἐγὼ ἐνίκησα τὸν κόσμον». Διὰ τῶν τοιούτων διαβεβαιώσεων αὐτῆς ἡ Γραφὴ ἀποτελεῖ θαυμαστὸν στήριγμα διὰ τὸν κατὰ τὸ πνεῦμα καταβεβλημένον ἄνθρωπον. Τὸν ἀνυψώνει, τὸν ἐνθαρρύνει, τὸν κάμνει γενναῖον, νὰ ὑπομένῃ ἡρωϊκῶς καὶ ἀγογγύστως ὅλας τὰς δυσκολίας καὶ θλίψεις τῆς ζωῆς. ***Διὰ κανὲν ἄλλο βιβλίον δὲν δύναται νὰ λεχθῇ τὸ τοιοῦτον.*** Ὑπάρχουν ἄλλα βιβλία, τὰ ὁποῖα παρέχουν εἰς τὸν ἄνθρωπον ***πολυτίμους γνώσεις***—περὶ τῶν οὐρανίων σωμάτων, ἅτινα στολίζουν τὸ ἀχανὲς στερέωμα, περὶ τῆς ὑλικῆς φύσεως, περὶ τῶν μεγάλων γεγονότων τοῦ παρελθόντος, κτλ. Ἀλλὰ μήτε ἡ Ἀστρονομία, μήτε ἡ Φυσιολογία μήτε ἡ Ἱστορία, μήτε οἱονδήποτε ἄλλο ἀνθρώπινον σύγγραμμα δύναται νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ ψυχικὸν ἐκεῖνο στήριγμα ἐν στιγμαῖς σκληρῶν δοκιμασιῶν, ὅπερ δίδει ἡ Ἁγία Γραφή.

Πολλὰ λέγονται καὶ γράφονται διὰ τὴν ***βελτίωσιν τῆς ἀνθρωπότητος.*** Ὁ κόσμος ὅμως γίνεται κατὰ τοσοῦτον καλλίτερος, ὅσον περισσότεροι καλοὶ ἄνθρωποι ὑπάρχουν εἰς αὐτόν. Καὶ ἀναγνωρίζεται ὑπὸ πάντων καὶ ὑπ᾽ αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν ἀκόμη τοῦ Χριστιανισμοῦ ὅτι ***ἡ Ἁγ. Γραφὴ εἶναι μεγάλη δύναμις διὰ καλόν.*** Αὕτη ἐξευγενίζει τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀνυψώνει τὸν ἄνθρωπον

πρὸς τὸν Θεόν. Ἀσκεῖ δύναμιν, τὴν ὁποίαν οὐδὲν ἄλλο βιβλίον κατέχει. Ἄλλα βιβλία, ὡς εἶπον, δύνανται νὰ πλουτίσουν τὰς γνώσεις μας περὶ διαφόρων πραγμάτων· ἀλλὰ περὶ τῆς Ἁγ. Γραφῆς πολὺ ὀρθῶς λέγεται ὅτι εἶναι ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἔλεγχον, πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς ἐκπαίδευσιν τὴν ἐν δικαιοσύνη, διὰ νὰ ἦναι τέλειος ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡτοιμασμένος πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθόν» (Α΄. Τιμόθ. γ΄. 16).

3. ***Ἡ δύναμις τῆς Γραφῆς εἰς τὴν ἐπιρροήν της ἐπὶ ὁλόκληρα ἔθνη.*** Τὸ βιβλίον αὐτὸ ἔχει τὴν δύναμιν ὄχι μόνον ἄτομα νὰ ὑψώνῃ πρὸς τὸν Θεόν, ἀλλὰ καὶ ἔθνη ὁλόκληρα.

Τὰ ἔθνη ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἄτομα. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον συμβάλλει εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν ἀτόμων, συμβάλλει εἰς τὴν βελτίωσιν καὶ τῶν ἐθνῶν. Ὅσον περισσότερα καλὰ ἄτομα ὑπάρχουν εἰς ἓν ἔθνος, τόσον καλλίτερον εἶναι αὐτὸ τὸ ἔθνος.

Ἂν καὶ κατόπιν τοῦ τελευταίου φοβεροῦ παγκοσμίου πολέμου μόλις δύναται νὰ γίνῃ λόγος περὶ ***Χριστιανικῶν ἐθνῶν***, ἐν τοσούτῳ ὅμως δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ρίπτοντες ἓν βλέμμα εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν, ὅτι ἐκεῖνα τὰ ἔθνη, μεταξὺ τῶν ὁποίων περισσότερον διεδόθη καὶ ἀνεγνώσθη ἡ Ἁγία Γραφή, διαρκῶς αὐξάνουν καὶ προοδεύουν, ἐκεῖνα δέ, τὰ ὁποῖα κατεδίωξαν καὶ καταδιώκουν αὐτήν, μένουν στάσιμα ἢ ὀπισθοδρομοῦν.

Πρὸ τριῶν περίπου αἰώνων αἱ μεγάλαι δυνάμεις τῆς Εὐρώπης ἦσαν ἡ Ἱσπανία, μὲ τὴν Ἱεράν της Ἐξέτασιν καὶ τὰ βασανιστήριά της, καὶ ἡ Γαλλία, ἡ διώκτρια τῶν Οὐγενότων, τῶν θαυμαστῶν καὶ ὀπαδῶν τῆς Βίβλου. Ἡ Ἀγγλία τότε ἦτο τετάρτη δύναμις. Σήμερον ἡ Ἀγγλία, καθὼς καὶ ἡ Ἀμερική, εἶναι τὰ δύο μᾶλλον προηγμένα, ἰσχυρὰ καὶ πεπολιτισμένα ἔθνη τοῦ κόσμου. Ποῦ ἔγκειται ἡ αἰτία αὐτῆς τῆς μεταβολῆς; Εἰς τὸ γεγονός, ὅτι εἰς αὐτὰ τὰ δύο ἔθνη εἶναι ἐλευθέρα ἡ κυκλοφορία τῆς Ἁγ. Γραφῆς καὶ ἐκεῖθεν διαδίδεται αὕτη εἰς πλέον τῶν 500 γλωσσῶν καὶ διαλέκτων εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς.

Μεγάλη εἶναι ἡ δύναμις τῆς Γραφῆς. Εἶναι θεῖον βιβλίον. Ἀναπτύσσει τὸν νοῦν, ἐλέγχει τὴν συνείδησιν, βελτιώνει τὴν ζωήν, ἐξευγενίζει τὸν ἄνθρωπον καὶ ὁδηγεῖ αὐτὸν εἰς δικαιοσύνην ὡς οὐδὲν ἄλλο βιβλίον. Διὰ τοῦτο ἐφρόντισαν εὐσεβεῖς ἄνθρωποι διὰ τὴν ἐκτύπωσιν καὶ διάδοσιν τῆς ἱερᾶς Βίβλου, ὡς εἶπον, ἀνὰ τὴν οἰκουμένην καὶ τὴν κατέστησαν ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν καὶ ὡς πρὸς τὴν τιμὴν προσιτὴν εἰς πάντας. Φαντασθῆτε ὁποία θὰ ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ κόσμου—ἡ κατάστασις αὐτοῦ τοῦ ἔθνους ἡμῶν—ἐὰν δὲν ὑπῆρχον αἱ Γραφαὶ καὶ τὰ Εὐαγγέλια τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας, προσφερόμενα ἡμῖν εἰς τὴν γλῶσσάν μας καὶ εἰς τιμὴν τόσον εὐτελῆ! Πρέπει νὰ κάμνωμεν τακτικὴν καὶ προσεκτικὴν χρῆσιν τῆς Ἱερᾶς Βίβλου, ἵνα αὕτη κατοικῇ ἐν ἡμῖν πλουσίως—ὡς ὁ προφήτης, νὰ κατατρώγωμεν αὐτήν. Καὶ τότε αὕτη θὰ ἦναι πράγματι χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις τῆς καρδίας μας.

Σωτήριος Κιτάνος.

ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

(Συνέχεια)

Τατιανός.

Μετὰ τὸν φιλόσοφον καὶ μάρτυρα Ἰουστῖνον ἀκολουθεῖ ὁ μαθητὴς αὐτοῦ ***Τατιανός***, ὅστις κατὰ τὴν ἰδίαν του ὁμολογίαν ἦτο Ἀσσύριος. Διδαχθεὶς τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα καὶ ἐπιστήμας, μετῆλθε πρῶτον τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ***σοφιστοῦ*** (ἤτοι, τοῦ δικηγόρου), εἰς τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸν Εὐσέβιον καὶ τὸν Ἱερώνυμον, ἀπέκτησεν οὐκ ὀλίγην φήμην. Ἔπειτα δὲ μεταβὰς εἰς Ῥώμην καὶ ἀναγνώσας τὰς ἱερὰς Γραφὰς τῶν Χριστιανῶν, τοσοῦτον ἐκυριεύθη ὑπ᾽ αὐτῶν, ὥστε ἐγκαταλείψας τὸν Ἐθνισμὸν καὶ τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων, προσῆλθεν εἰς τὸν Χριστιανισμὸν (πάντως πρὸ τοῦ ἔτους 152 μ. Χ.). Γνωρισθεὶς μὲ τὸν Ἰουστῖνον καὶ γενόμενος μαθητὴς καὶ συνεργάτης του, ὑπέπεσε μετὰ τοῦ διδασκάλου του εἰς τὴν ἐχθρότητα διασήμου τινὸς Κυνικοῦ φιλοσόφου Κρήσκεντος. Μετὰ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τοῦ Ἰουστίνου (165 μ. Χ.), ὁ Τατιανὸς ἀπῆλθεν ἐκ Ῥώμης εἰς τὴν Ἀνατολήν, ἐπαρθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς φαντασίας νὰ γείνῃ διδάσκαλος, ἀπεμακρύνθη τῆς καθολικῆς πίστεως, καὶ ἵδρυσε σχολὴν ἐν Μεσοποταμίᾳ, ὥστε ταχέως ἐθεωρήθη ***αἱρετικός***. Ἐν τούτοις ἔκ τινων μαρτυριῶν τῶν Πατέρων ἐξάγεται ἡ ὑπόνοια ὅτι ἡ αἱρετικότης τοῦ Τατιανοῦ χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς ἐν Ῥώμῃ διαμονῆς του, χωρὶς ὅμως νὰ ἐκδηλωθῇ σαφῶς μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Ἰουστίνου.

Ἡ αἵρεσις τοῦ Τατιανοῦ ἦτο μίγμα διαφόρων προγενεστέρων αἱρέσεων μετά τινων προσθηκῶν ἰδικῶν του. Ὡς πρὸς τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου, φαίνεται ἀκολουθήσας τὴν πλάνην τοῦ Βαλεντίνου, ὅστις ἐπίστευεν εἰς ἕνα «δημιουργὸν» κακοποιὸν καὶ ἀόρατά τινα ὄντα ὀνομαζόμενα «αἰῶνας». Ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἡ αἵρεσις τοῦ Τατιανοῦ συνεταυτίζετο μὲ τὴν βραδύτερον γνωστὴν αἵρεσιν τῶν ***Ἐγκρατιτῶν***, οἵτινες ἐδίδασκον τὴν πονηρὰν φύσιν τῆς ὕλης, τὴν ἀποχὴν ἀπὸ κρέατος καὶ οἴνου, καὶ τὴν ἀπόλυτον ἀπαγόρευσιν τοῦ γάμου. Ὁ Τατιανὸς ἀπέρριπτε τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, λέγων ὅτι οὗτος ἐδόθη οὐχὶ ὑπὸ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἀλλ᾽ ὑπὸ τοῦ πονηροῦ «Δημιουργοῦ». Εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀπέδιδε σάρκα οὐχὶ πραγματικὴν καὶ ἀνθρωπίνην, ἀλλὰ φαινομενικὴν καὶ κατὰ ***δόκησιν*** μόνον. Περὶ τῆς τελευταίας ταύτης πλάνης τοῦ Τατιανοῦ ὑπάρχει ἀμφιβολία τις (1).

Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Τατιανοῦ ἐκαλοῦντο διαφοροτρόπως—***Τατιανῖται, Ἐγκρατῖται, Σεβηριανοί, Ὑδροπαραστάται, Ἀποτακτῖται, Σακκοφόροι, Ἀποστολικοί.*** Ἡ αἵρεσις αὕτη ἐξηπλώθη ἐκ τῆς Μεσοποταμίας εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ τὰς Ῥωμαϊκὰς χώρας, καὶ διετηρήθη μέχρι τοῦ 4ου αἰῶνος.

---

(1) Αὕτη στηρίζεται εἰς μόνην τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἱερωνύμου· εἰς δύο δὲ τῶν ἀρχαιοτέρων χειρογράφων τοῦ Ἱερωνύμου, ὀπαδὸς τῆς πλάνης ταύτης ταύτης φέρεται ὁ ***Κασσιανὸς*** καὶ ὄχι ὁ ***Τατιανός***. Κλήμης δὲ ὁ Ἀλεξανδρεὺς ρητῶς ὀνομάζει ἀρχηγὸν τῶν Δοκητῶν τὸν Ἰούλιον Κασσιανόν.

Ἐκ τῶν πολλῶν συγγραμμάτων, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸν Εὐσέβιον καὶ τὸν Ἱερώνυμον κατέλιπεν ὁ Τατιανός, ἓν μόνον διεσώθη μέχρις ἡμῶν, φέρον τὸν τίτλον «***Πρὸς Ἕλληνας λόγος***», καὶ εἰς τὸ ὁποῖον οὐδὲν ἴχνος εὑρίσκεται τῶν μεταγενεστέρων κακοδοξιῶν τοῦ Τατιανοῦ. Εἶναι τοὐναντίον σθεναρὰ καὶ νοήμων ὑπεράσπισις τῶν Χριστιανικῶν καὶ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως κατὰ τῶν Ἐθνικῶν κατηγοριῶν.

Κοδρᾶτος.

Ὁ Κοδρᾶτος κατὰ μὲν τὸν Ἱερώνυμον ἦτο μαθητὴς τῶν Ἀποστόλων, κατὰ δὲ τὸν Εὐσέβιον διέπρεψε διὰ τὸ προφητικόν του χάρισμα, ὅπερ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐχορήγει ἔτι τότε εἰς τὰς Ἐκκλησίας. Συγκαταριθμεῖται δὲ ὑπὸ τοῦ Εὐσεβίου μετὰ τῶν ἁγίων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες εὐθὺς μετὰ τοὺς Ἀποστόλους διανείμαντες τὴν περιουσίαν αὐτῶν εἰς τοὺς πτωχούς, ἐξῆλθον πρὸς κήρυξιν τοῦ Εὐαγγελίου εἰς τὰ ἔθνη.

Ὁ Κοδρᾶτος ἔζη ἐν Ἀθήναις ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Τραϊανοῦ καὶ τοῦ Ἀδριανοῦ (98—138), ὅτε συνεχεῖς διωγμοὶ κατέθλιβον ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τοὺς Χριστιανούς. Μετὰ δὲ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τοῦ ἐπισκόπου Ἀθηνῶν Πουπλίου, διάδοχος αὐτοῦ γενόμενος, μεγάλως ἐσπούδασε νὰ ἀναζωπυρήσῃ καὶ ἐνισχύσῃ τὴν καταθλιβεῖσαν Ἐκκλησίαν. Ὅτε δὲ ὁ αὐτοκράτωρ Ἀδριανὸς κατὰ τὸ ἔτος 124 μ. Χ. ἦλθεν εἰς Ἀθήνας ἵνα μυηθῇ εἰς τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια, οἱ ἐχθροὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, γνωρίζοντες αὐτὸν ζηλωτὴν τῆς θρησκείας τῶν ἐθνικῶν θεῶν, ἐπεχείρισαν νὰ διαβάλωσι πρὸς αὐτὸν τοὺς Χριστιανούς. Τότε ὁ Κοδρᾶτος ἀνεδέχθη νὰ ἀπολογηθῇ ἐνώπιον τοῦ αὐτοκράτορος ὑπὲρ τῶν ὁμοδόξων αὐτοῦ, καὶ ἐνεχείρισεν εἰς τὸν Ἀδριανὸν ***Ἀπολογίαν***, εἰς τὴν ὁποίαν κατεδείκνυε τὴν ἀλήθειαν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως καὶ ὑπερήσπιζε τὴν ἀθῳότητα τῶν Χριστιανῶν. Τὴν ἀπολογίαν ταύτην ἀνέγνωσαν ὁ Εὐσέβιος καὶ ὁ Ἱερώνυμος, οἵτινες μεγάλως τὴν ἐγκωμιάζουν. Ἐπέτυχε δὲ ἡ ἀπολογία τοῦ σκοποῦ αὐτῆς· διότι ὁ Ἀδριανὸς διέταξεν ἔπειτα νὰ παύσῃ ὁ διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν.

Δυστυχῶς ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦτο διεσώθη ἡμῖν μόνον ἓν βραχὺ ἀπόσπασμα παρὰ τῷ Εὐσεβίῳ (δ΄. 3), ὅπου ὁ Κοδρᾶτος, δεικνύων τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῶν θαυμάτων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἐνεργειῶν τῶν δαιμόνων, λέγει: «Τοῦ δὲ Σωτῆρος ἡμῶν τὰ ἔργα ἦσαν πάντοτε παρόντα, διότι ἦσαν ἀληθῆ. Οἱ ὑπ᾽ αὐτοῦ θεραπευθέντες καὶ οἱ ἀναστηθέντες ἐκ νεκρῶν δὲν ἐθεάθησαν μόνον θεραπευόμενοι καὶ ἀνιστάμενοι, ἀλλὰ καὶ ἦσαν διαρκῶς παρόντες· καὶ οὐχὶ μόνον κατὰ τὴν ἐπίγειον ζωὴν τοῦ Σωτῆρος, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα ἐπὶ ἀρκετὸν χρόνον, ὥστε καί τινες ἐξ αὐτῶν παρέμειναν ἐν τῇ ζωῇ μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν».

Πότε καὶ πῶς ἀπέθανεν ὁ Κοδρᾶτος ἀγνοεῖται.

Ἀριστείδης.

Σύγχρονος τοῦ Κοδράτου, ὁ Ἀριστείδης ἦτο Πλατωνικὸς φιλόσοφος Ἀθηναῖος, γενόμενος δὲ ὕστερον Χριστιανός, διετήρησε τὸν φιλοσοφικὸν τρίβωνα. Ἐνεχείρισε δὲ καὶ αὐτὸς εἰς τὸν Ἀδριανὸν ***Ἀπολογίαν***, μὴ διασωθεῖσαν ὅμως

μέχρις ἡμῶν, εἰς τὴν ὁποίαν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως μετεχειρίσθη μάλιστα τῶν Ἐθνικῶν φιλοσόφων τὰ συγγράμματα.

Μελίτων

Οὗτος διετέλεσεν ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησίας Σάρδεων τῆς Λυδίας καὶ ἤκμασεν ἐπὶ Μάρκου Αὐρηλίου, διαπρέψας διά τε τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ. Ἀπέθανε τῷ 170 μ. Χρ.

Ὁ Μελίτων, ὡς ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος, ἦλθέ ποτε εἰς τὴν Ἀνατολὴν (πιθανῶς τὴν Παλαιστίνην) διὰ νὰ πληροφορηθῇ παρὰ τῶν πιστῶν τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης, ποῖα βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἦσαν κοινῶς παρὰ πᾶσι παραδεδεγμένα. Λαβὼν δὲ τὰς πληροφορίας ταύτας, συνέταξε πίνακα, ὅστις εἶναι ὁ ***πρῶτος Κανὼν τῆς Ἁγίας Γραφῆς*** ὁ ὑπὸ ἐκκλ. συγγραφέως καταρτισθείς. Ἐπανελθὼν εἶτα εἰς τὴν πατρίδα του, συνέλεξεν ἐκ τοῦ Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν διαφόρους προφητείας περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἄλλα σχετικὰ πρὸς τὴν Χριστιανικὴν πίστιν, καὶ τὸ σύγγραμμα τοῦτο, διῃρημένον εἰς 6 βιβλία, ὠνόμασεν «***Ἐκλογάς***», ἐκ τῶν ὁποίων ὅμως δὲν διεσώθη ἄλλο τι εἰμὴ ἡ ἐπιστολή, ἡ ἐπέχουσα τόπον προοιμίου, τὴν ὁποίαν γράφει πρὸς Ὀνήσιμόν τινα, «ἀδελφὸν» αὐτὸν προσαγορεύων. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἀπαριθμεῖ τὰ κανονικὰ βιβλία τῆς Π. Διαθήκης, ὡς τὰ παρεδέχοντο οἱ Ἑβραῖοι. Ἐκ τοῦ καταλόγου τούτου λείπει μόνον τὸ βιβλίον τῆς ***Ἐσθήρ***, εἴτε διότι, ὥς τινες νομίζουν, ἐκ παραδρομῆς ἀντιγραφέως παρέπεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐρχόμενον εὐθὺς μετὰ τὸ ***Ἔσδρας***, εἴτε, κατ' ἄλλους, διότι ἐδίσταζον τὸ πάλαι οἱ Ἑβραῖοι, ἂν πρέπῃ νὰ συμπεριληφθῇ τοῦτο εἰς τὰ κανονικά, ἢ ὄχι.

Καὶ ἄλλα πολλὰ ἔργα συνέγραψεν ὁ Μελίτων, ἅτινα ἀπαριθμοῦσιν ὁ Εὐσέβιος καὶ ὁ Ἱερώνυμος, ἀλλ' οὐδὲν ἐκ τούτων ἐσώθη μέχρις ἡμῶν, εἰμὴ δύο μικρὰ τεμάχια.

Ἀθηναγόρας.

Λέγεται ὅτι πατρὶς αὐτοῦ ἦσαν αἱ Ἀθῆναι. Ἤκμασεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῶν αὐτοκρατόρων Μάρκου-Αὐρηλίου καὶ Κομμόδου (161 - 192 μ. Χ.), εἰς τοὺς ὁποίους μάλιστα ὑπέβαλεν ἀπολογητικὸν λόγον ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν, τιτλοφορούμενον «Πρεσβεία περὶ Χριστιανῶν».

Πῶς καὶ πότε ὁ Ἀθηναγόρας προσεδέχθη τὴν Χριστιανικὴν πίστιν, ἢ πότε καὶ πῶς ἀπέθανεν οὐδὲν γνωρίζομεν. Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τῆς «Πρεσβείας» του μανθάνομεν ὅτι ἦτο φιλόσοφος.

Ἐκτὸς τῆς «Πρεσβείας», σώζεται μόνον ἓν ἄλλο ἔργον τοῦ Ἀθηναγόρα, «Περὶ ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν».

Εἰρηναῖος.

Πότε καὶ ποῦ ἐγεννήθη ὁ Εἰρηναῖος οὐδεὶς τῶν ἀρχαιοτέρων Πατέρων ἀναφέρει. Πιστεύεται ὅτι ἦτο Ἕλλην, ὡς ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ του ὀνόματος. Ὁ Ἱερώνυμος τὸν κατατάσσει μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων Πατέρων καὶ οὐχὶ τῶν Λατίνων.

Φαίνεται ὅτι ὑπῆρξεν ἐκ μικρᾶς ἡλικίας Χριστιανὸς καὶ ἀνετράφη ἐν τῇ Χριστιανικῇ πίστει, διότι ὁμιλεῖ πάντοτε περὶ αὐτῆς, ὡς νὰ μὴ εἶχε ποτὲ ἀκο-

λουθήσει ἄλλην πίστιν πρὸ αὐτῆς. Ἐκ τῆς ἰδίας του μαρτυρίας προκύπτει ὅτι εἰς νεαρὰν ἡλικίαν ἦτο μαθητὴς τοῦ Πολυκάρπου ἐν Σμύρνῃ. Καὶ ἐκ τούτου συμπεραίνεται ὅτι ἐγεννήθη περὶ τὸ 130 μ. Χ.

Ἐκπαιδευθεὶς ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, ὁ Εἰρηναῖος μετέβη ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅπου ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος τῆς ἐν Λουγδούνῳ (τῇ σημερινῇ Λυῶνι) ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου αὐτῆς Φωτεινοῦ (ἢ Ποθεινοῦ), τὸν ὁποῖον, ὑποστάντα μαρτυρικὸν θάνατον κατὰ τὸ ἔτος 176 μ. Χ., διεδέχθη εἰς τὴν ἐπισκοπήν, ἐπιστρέψας ἐκ Ρώμης, ὅπου εἶχεν ἀποσταλῆ μετὰ λαμπρῶν συστάσεων ὑπὸ τῶν μαρτύρων τοῦ Λουγδούνου, ἵνα ἐγχειρίσῃ εἰς τὸν Ρωμαῖον ἐπίσκοπον Ἐλεύθερον ἐπιστολὰς περὶ τῆς νέας τότε αἱρέσεως τῶν Μοντανιστῶν. Μετ' ὀλίγον, ἐπὶ ἐπισκόπου Ρώμης Βίκτωρος (190—202 μ. Χ.), ἠγέρθη ἔρις μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἀσίας περὶ τοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα, καὶ ἡ ἔρις αὕτη ὠξύνθη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὀλίγον ἔλειψε νὰ διαιρεθῇ ἡ καθόλου Ἐκκλησία, καθότι ὁ Βίκτωρ ἀγανακτήσας ἠθέλησε νὰ κηρύξῃ ἀποβλήτους τῆς Ἐκκλησίας τοὺς ἀντιφρονοῦντας εἰς αὐτόν. Οἱ ἄλλοι ἐπίσκοποι καὶ αὐτοὶ οἱ συμφωνοῦντες μετ' αὐτοῦ περὶ τοῦ Πάσχα, ἀπεδοκίμασαν τὴν τοιαύτην στάσιν του. Καὶ ὁ Εἰρηναῖος, ἐξ ὀνόματος τῆς ἐν Γαλλίᾳ Ἐκκλησίας, ἔγραψε πρὸς τὸν Βίκτωρα, ἀποτρέπων αὐτὸν ἀπὸ πράξεως, ἥτις μόνον βλάβην καὶ διχασμὸν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ. Φαίνεται δὲ ὅτι ἐν τέλει ὁ Βίκτωρ ἐπείσθη εἰς τὰς προτροπὰς ταύτας, διότι ἂν καὶ αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας δὲν ἀφῆκαν τὴν περὶ τοῦ Πάσχα στάσιν των, ἐν τούτοις δὲν διεταράχθη ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἐπικοινωνία αὐτῶν μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Δύσεως.

Ὁ θάνατος τοῦ Εἰρηναίου ὑπῆρξεν, ὅπως καὶ ὁ βίος του, ἔνδοξος. Ἀφοῦ ἐπὶ 24 ἔτη ἐποίμανε τὸ ἐν Γαλλίᾳ ποίμνιόν του, δὲν ἠθέλησε νὰ τὸ ἐγκαταλείψῃ κατὰ τὸν ἐπὶ αὐτοκράτορος Σεπτιμίου Σευήρου ἄγριον διωγμὸν (192 μ. Χ.), ἀλλ' ἐφονεύθη ἐν Λουγδούνῳ μετὰ πάντων τῶν ἐκεῖ Χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι ἦσαν τόσῳ πολλοί, ὥστε τὸ αἷμά των ἔρρεε ποταμηδὸν εἰς τὰς ὁδούς. Ἡ πληροφορία αὕτη ἀναφέρεται μόνον ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου, ἐπισκόπου Τουρώνης (Τούρς), ἀκμάσαντος κατὰ τὸν 6ον αἰῶνα.

Ὁ Εἰρηναῖος ἀφῆκε πολλὰ συγγράμματα, ἅτινα μνημονεύει ὁ Εὐσέβιος. Ἀλλ' ἐξ αὐτῶν διεσώθη μέχρις ἡμῶν μόνον τὸ μέγα ἔργον αὐτοῦ ***«Κατὰ τῶν αἱρέσεων»*** εἰς πέντε βιβλία, εἰς Λατινικὴν γλῶσσαν. Οἱ κριτικοὶ ὅμως παραδέχονται ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο συνεγράφη ὑπὸ τοῦ Εἰρηναίου Ἑλληνιστί, τὸ δὲ σωζόμενον Λατινικὸν κείμενον εἶναι μετάφρασις ἀγνώστου χειρός, γενομένη πάντως ζῶντος τοῦ Εἰρηναίου ἢ ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατόν του, ἀφοῦ τὸ Λατινικὸν τοῦτο κείμενον εἶχον ὑπ' ὄψει ὁ Τερτυλλιανός, ὁ Κυπριανὸς καὶ ὁ Αὐγουστῖνος. Ὁ Ἑλληνικὸς τίτλος τοῦ ἔργου ἦτο: «Ἔλεγχος καὶ ἀνατροπὴ τῆς ψευδωνύμου γνώσεως». Καὶ ἐν αὐτῷ καταπολεμεῖται κυρίως ἡ αἵρησις τῶν Γνωστικῶν.

Θεόφιλος.

Οὗτος ὑπῆρξεν ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας ἀπὸ τοῦ ἔτους 170 μ. Χ. Ποῦ ἐγεννήθη καὶ τίνος ἐθνικότητος ἦτο ἀγνοοῦμεν τελείως. Ὁ ἴδιος

ἀναφέρει περὶ ἑαυτοῦ ὅτι πρότερον ἦτο ἄπιστος, ἔπειτα ἠσπάσθη τὸν Χριστιανισμὸν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν Ἱερῶν Γραφῶν. Διετέλεσε δὲ ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας ἐπὶ 11 ἢ 12 ἔτη, μέχρι τῆς ἀρχῆς τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος Ρώμης Κομμόδου (181 - 182 μ. Χ.).

Τὸ μόνον αὐτοῦ ἔργον ὅπερ διεσώθη ἡμῖν, εἶναι σύγγραμμα ***Πρὸς Αὐτόλυκον*** εἰς τρία βιβλία, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐκθέτει πρὸς τὸν Αὐτόλυκον (φίλον του, ὡς φαίνεται, καὶ σοφὸν ἄνδρα, ἀλλ' Ἐθνικὸν τὸ φρόνιμα καὶ πολέμιον τῆς Χριστιανικῆς πίστεως) τὰ δόγματα τῶν Χριστιανῶν καὶ ὑπεραμύνεται τῆς πίστεως καὶ πολιτείας τῶν ὀπαδῶν τοῦ Χριστοῦ. (ἀκολουθεῖ)

ΖΩΗ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ

(συνέχεια)

Δύο τινὰ λοιπὸν εἶναι ἀπαραίτητα διὰ νὰ δυνηθῇ τις νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν νικηφόρον ζωὴν—τὸ ἓν ἐνέργεια ἀνθρωπίνη, ἡ ***καθιέρωσις***, τὸ ἄλλο ἐνέργεια θεία, ἡ ***χορηγία πίστεως*** πρὸς προαγωγὴν ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἁγιασμοῦ.

Ἡ νικηφόρος ζωὴ εἶναι ἁπλούστατα ***ζωὴ τελείας ἀφιερώσεως εἰς τὸν Θεόν***, διοικουμένη ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ ψυχῇ ἐνοικοῦντος πνεύματος τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ζωὴ ἔχουσα σκοπὸν τελικὸν τὴν δόξαν τοῦ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εἶναι ἡ μόνη ἀληθῶς ***εὐτυχὴς ζωή***. Τοῦτο ἴσως ἐκπλήξῃ μερικούς, διότι παραδόξως ἐπικρατεῖ ἡ ἰδέα ὅτι ἡ κατὰ Χριστὸν ὁδὸς εἶναι ὁδὸς τραχεῖα, ἐσπαρμένη μὲ ἀκάνθας, ζωὴ ἑκουσίων στερήσεων, ζωὴ ἀπαρνήσεως παντὸς προσφιλοῦς καὶ εὐχαρίστου, ζωὴ ἀποκρουστικὴ καὶ ἀφύσικος. Τὴν ἀντίληψιν δὲ αὐτὴν στηρίζουν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ (Λουκ. ιδ'. 27 καὶ Ματθ. ις'. 24) ὅπου λέγει, ὅτι ἐάν τις δὲν ἀπαρνηθῇ ἑαυτὸν καὶ ἄρῃ τὸν στραυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήσῃ τὸν Χριστόν, δὲν εἶναι ἄξιος Αὐτοῦ καὶ δὲν δύναται νὰ ἦναι μαθητής Του. Ἄς ἴδωμεν ὅμως ποίαν σημασίαν ἔχει τὸ ***αἴρειν τὸν σταυρόν***. Γνωστὸν εἶναι ὅτι οἱ Ρωμαῖοι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μετεχειρίζοντο τὸν σταυρὸν ὡς μέσον ἐκτελέσεως θανατικῆς ποινῆς, ἑπομένως ὁ φέρων σταυρὸν ἦτο ἄνθρωπος καταδεδικασμένος εἰς θάνατον—ὡς νὰ ἔλεγε κανείς, ***νεκρὸς ἤδη***. Καὶ ὁ ἀληθὴς ὀπαδὸς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πρέπει νὰ ἦναι ***νεκρὸς ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν***, ἵνα ζήσῃ τὴν νέαν ζωήν, τὴν ὁποίαν τῷ ἐξησφάλισεν ὁ Χριστός, ἀποθανὼν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Τοῦτο ρητῶς διακηρύττει ὁ Παῦλος εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολήν του (β'. 20).

Πολλοὶ εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ ἀποδίδουν ἐσφαλμένως τὴν ὀνομασίαν «σταυρὸς» εἰς κάθε ἐνοχλητικὸν ἢ ἀντίξοον συμβὰν τοῦ βίου· ζητοῦν παρὰ τοῦ Θεοῦ δύναμιν καὶ ὑπομονήν, ὅπως φέρουν τὸν σταυρὸν ***τῶν παρεξηγήσεων*** ἐκ μέρους τῶν ἄλλων, τὸν σταυρὸν ***τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀδικίας***, τὸν σταυρὸν ***τῆς οἰκονομικῆς στενοχωρίας*** καὶ τὰ παρόμοια. Ἀλλὰ ταῦτα δὲν εἶναι «σταυρὸς» ἐν τῇ κυρίᾳ σημασίᾳ τῆς λέξεως. Εἶναι δοκιμασίαι, παιδεῖαι πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ τόνωσιν τοῦ

Χριστιανικοῦ χαρακτῆρος· μόνον δὲ τὴν ὑποχρέωσιν ***τῆς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν νεκρώσεως*** πρέπει νὰ ὀνομάζουν σταυρὸν οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ.

Ἀλλ' ὁμιλεῖ καὶ περὶ ***ἀπαρνήσεως*** ὁ Χριστός: «Ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν» (Ματθ. ις'. 24, Μάρκ. η'. 34). Ποῖα εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἀπαρνηθῶμεν; Οὔτε τοὺς φυσικοὺς δεσμοὺς τῆς οἰκογενείας, οὔτε τοὺς κοινωνικοὺς δεσμοὺς καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς φιλίας, ἀλλὰ «ἑαυτούς», δηλ. τὰ ἀτομικὰ πάθη, τὴν ὀργήν, τὸν φθόνον, τὴν χαιρεκακίαν, τὴν καταλαλιάν, τὴν ὑπερηφανίαν, τὴν φιλοχρηματίαν καὶ ἄλλα παρόμοια, τὰ ὁποῖα πολλοὶ δὲν λογαριάζουν ὡς ἁμαρτίας ἀλλὰ θεωροῦν φυσικὰς ροπὰς ἢ ἀδυναμίας, καὶ ὡς ἐκ τούτου ***συγχωρητέας.*** Ἐφ' ὅσον δὲν ἀπαρνηθῇ τις ταύτας, ζωὴν νικηφόρον δὲν δύναται νὰ ἔχῃ.

Ἀπόκειται εἰς κάθε Χριστιανὸν νὰ ἐκλέξῃ τὴν μίαν πορείαν ἢ τὴν ἄλλην: Ἢ τελείως νὰ ἀφιερωθῇ εἰς τὸν Χριστόν, ἢ νὰ ζῇ τὸν συνήθη, κατ' εὐφημισμὸν λεγόμενον Χριστιανικὸν βίον, ὅστις εἶναι ζωὴ εἰς ταπεινὸν πνευματικὸν ἐπίπεδον, ζωὴ ἀδρανείας πνευματικῆς, ἄτονος καὶ συνήθως ἐπισφαλής.

Ἡ ἀπόφασις ὅπως ἐκλέξῃ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνωτέρου ἐπιπέδου—τὴν νικηφόρον ζωὴν—ἀποτελεῖ ***κρίσιν*** ἐν τῇ ζωῇ τοῦ Χριστιανοῦ. Ὅταν δὲ κάμῃ τὴν ἀπόφασιν ὁλοψύχως καὶ σταθερῶς, εὐθὺς ἀποκαλύπτεται εἰς αὐτὸν ἡ ὑπερθαύμαστος δύναμις, τὴν ὁποίαν ὁ ἐνοικῶν ἐν αὐτῷ Χριστὸς ἐνεργεῖ δι' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Τῷ ὄντι νικᾷ τότε τὰ πάντα ἡ νικηφόρος ζωή.

Ἡ ἀπόφασις αὕτη πρέπει νὰ ληφθῇ ***ἐφάπαξ,*** ὄχι βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον. Διότι πρόκειται περὶ ***ἀποδοχῆς μιᾶς Θείας δωρεᾶς.*** Διὰ μιᾶς ἀποφάσεως δεχόμεθα τὸ προσφερόμενον δῶρον. Δυνατὸν νὰ προηγήθησαν δισταγμοί, ἀλλ' ἅπαξ ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις, δεχόμεθα. Διότι δὲν κερδίζομεν, δὲν κατακτῶμεν τὴν δωρεάν, διὰ τῆς ἰδίας μας ἱκανότητος, ἀλλὰ τὴν δεχόμεθα προσφερομένην. Καὶ ἡ φυσικὴ ζωὴ παρέχεται ἐφάπαξ, μετὰ τοῦτο δὲ ἐπέρχεται ἡ ζωϊκὴ ἐνέργεια, ἥτις χαρακτηρίζει τὴν ἐνόργανον ὕλην, εἴτε φυτικήν, εἴτε ζωϊκήν. Καὶ ἐν τῇ νικηφόρῳ πνευματικῇ ζωῇ προηγεῖται ἡ ἀποδοχὴ τῆς θείας δωρεᾶς, ἡ ἀπόφασις ἥτις σφραγίζει τὴν καθιέρωσιν, ὡς ἀναγκαῖα δὲ καὶ φυσικὰ ἐπακόλουθα ἔρχονται ***τὰ ἔργα τῆς δικαιοσύνης,*** ὁ καλὸς ***ἀγὼν τῆς πίστεως,*** διὰ τοῦ ὁποίου γινόμεθα ***συνεργάται*** τοῦ Χριστοῦ.

Ἀλλ' ἡ νικηφόρος ζωὴ δὲν σημειώνει ἆρά γε καὶ ἥττας, ὀλισθήματα, πτώσεις; Τὴν ἀπάντησιν ἔχομεν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Παύλου, ὅστις ἂν καὶ ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἀσφαλῶς ἐβάδιζεν τὴν νικηφόρον ὁδόν, δὲν ἀποκρύπτει ὅτι δὲν ἔφθασεν εἰς τὴν τελειότητα. «Οὐχὶ ὅτι ἔλαβον ἤδη τὸ βραβεῖον ἢ ἔγεινα ἤδη τέλειος, τρέχω ὅμως κατόπιν, ἴσως λάβω αὐτὸ.... τὰ μὲν ὀπίσω λησμονῶν, εἰς δὲ τὰ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος» (Φιλιππ. γ'. 12, 13).

Ἡ νικηφόρος ζωὴ δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένη πειρασμῶν, ἀλλ' ἐὰν πρὸς στιγμὴν ὀλισθήσῃ ὁ τρέχων ἐν αὐτῇ, ἔχει ἀρωγὸν τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ, ἥτις τὸν ἀνεγείρει. Ἡ νικηφόρος ζωὴ δὲν εἶναι ζωὴ ***ἀπολύτου ἀναμαρτησίας,*** ἐφ' ὅσον μένομεν ἐν τῷ σκηνώματι τούτῳ· ἀλλ' εἶναι ζωὴ ἀπολύτου ***ἀποστροφῆς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν,*** καὶ ἀποχῆς ἀπὸ πάσης ***ἑκουσίας*** ἁμαρτίας. Εἶναι ζωὴ ***προϊούσης αὐξήσεως*** εἰς ἁγιωσύνην καὶ ἔργα ἀγαθά· ἀλλ' ἡ πλήρης ἀνάπτυξις

θὰ πραγματοποιηθῇ ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ, ὁ χαρακτηρισμὸς δὲ ταύτης ἐν τῇ γλώσσῃ τῆς Χριστιανικῆς Θεολογίας, εἶναι ὁ ***δοξασμός***. Τὴν δόξαν τοῦ Χριστιανικοῦ ἀγῶνος θὰ ἀπολαύσῃ ὁ πιστῶς ἐπὶ τῆς γῆς ἀγωνισθεὶς—τὴν ἐπουράνιον βασιλείαν. Ἔχει λοιπὸν τρία στάδια, τρεῖς βαθμούς, νὰ διατρέξῃ ὁ Χριστιανὸς—τὸ τῆς ***ἀποδοχῆς τῆς δωρεᾶς***, ἤτοι, τῆς ***ἀποφάσεως*** περὶ τελείας ἀφιερώσεως εἰς τὸν Χριστόν, τὸ τοῦ ***νικηφόρου ἀγῶνος***, ἤτοι τῆς ***αὐξήσεως εἰς τὸν ἁγιασμόν***, καὶ τέλος τὴν ***ἐπίστεψιν τοῦ ἀγῶνος***—τὴν δόξαν τοῦ οὐρανοῦ.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑΝ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

(συνέχεια καὶ τέλος)

Ἄλλως τε καὶ ὁ πατὴρ Ντὲ λὰ Μπουλαῖ ὁμολογεῖ ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς Καινῆς Διαθήκης εἶναι τόσον θαυμασίως σαφὴς καὶ καθαρά, ὥστε δὲν ἐπιδέχεται καμμίαν προσθήκην. «Διὰ νὰ τὴν ἑρμηνεύσῃ τις, χωρὶς νὰ τὴν παραμορφώσῃ, διὰ νὰ τὴν συμπληρώσῃ τις διὰ προσθηκῶν, χωρὶς νὰ παρεκκλίνῃ αὐτῆς, πρέπει νὰ ὑψωθῇ τις εἰς τὸ αὐτὸ ὑψηλὸν ἐπίπεδον μετὰ τῶν ἱερῶν συγγραφέων». Καὶ ἀκριβῶς δι' αὐτὸν τὸν λόγον οἱ Χριστιανοὶ τῶν πρώτων αἰώνων ἀπέρριψαν τὰς «προσθήκας» τῶν Ἀποκρύφων συγγραμμάτων· διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἡ Διαμαρτύρησις ἀπορρίπτει τὰς «προσθήκας», ἃς ὁ Παπισμὸς ἐπιφέρει εἰς τὰ ἀποστολικὰ συγγράμματα ἐκ τῆς «προφορικῆς» Παραδόσεως. Δεχόμεθα μόνον τὴν Εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν τὴν γραπτὴν καὶ ἐξελέγξιμον, ἄνευ παραμορφώσεων καὶ παρεκκλίσεων.

Αὐτὸς μάλιστα ὁ αἰδ. ἀγορητὴς τονίζει ὅτι αἱ αἱρέσεις τῶν πρώτων Χριστιανικῶν χρόνων δὲν κατώρθωσαν νὰ παρασύρωσι τὸ ὅλον Χριστιανικὸν ποίμνιον, καὶ ὅτι οἱ Χριστιανοὶ τοῦ 2ου αἰῶνος διετήρησαν τὴν ἀρχικὴν πίστιν ἀναλλοίωτον. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς τῶν χρόνων ἐκείνων δὲν ἐνδιεφέροντο εἰ μὴ δι' ἓν πρᾶγμα—τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εὐθὺς ὡς ἠκούετο διδασκαλία τις παρεκκλίνουσα τῆς διδαχῆς τῶν Ἀποστόλων, τὴν βλέπομεν καταγγελλομένην μὲ δριμύτητα, τὴν ὁποίαν ἡ ἡμετέρα σημερινὴ ἐποχὴ δυσκόλως ἐννοεῖ. Εἰς ὅλας τὰς Χριστιανικὰς κοινότητας τῶν πρώτων αἰώνων βλέπομεν μίαν ἑνότητα πίστεως, ἥτις ἐξηγεῖται μόνον διὰ τῆς ἐπικρατήσεως καὶ διατηρήσεως μιᾶς ἀκάμπτου πρωταρχικῆς «παραδόσεως».

Ὁ αἰδ. Ντὲ λὰ Μπουλλαῖ ἀναγνωρίζει μεθ' ἡμῶν τὴν θαυμασίαν καὶ μοναδικὴν σπουδαιότητα τῶν συγγραμμάτων τῆς Καινῆς Διαθήκης διὰ τὴν Χριστιανικὴν πίστιν καὶ διδασκαλίαν. Ἀφιερώνει ὁλόκληρον τὴν 5ην διάλεξίν του εἰς τὸ νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἱστορικὴν αὐθεντίαν τῆς Κ. Διαθήκης καὶ ἰδίως τῶν Εὐαγγελίων. «Τὸ μόνον λογικὸν συμπέρασμα», ἐπιλέγει, «εἶναι ὅτι τὰ τέσσαρα Εὐαγ-

γέλια ἀκολουθοῦσι πιστῶς μίαν αὐθεντικὴν παράδοσιν, καὶ ὅτι ἡ Εὐαγγελικὴ αὕτη παράδοσις εἶναι ἱστορικῶς βεβαιωμένη. Τὰ βιβλία ταῦτα συνεγράφησαν ἐν πάσῃ ἐλευθερίᾳ. Οὐδεμία δὲ ἀνωτάτη ἐκκλ. ἀρχὴ ἐπενέβη ἵνα τὰ ἐπιβάλῃ. Τὰ συγγράμματα ταῦτα δὲν ἀνηγορεύθησαν κανονικὰ ὑπὸ τῆς Ρώμης, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐλευθέρας ψήφου καὶ συμφωνίας ὅλων τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιῶν. Ἡ ἔγκρισις αὕτη εἶναι τελειωτική». Καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ λέγει ὁ ἀγορητής: «Τὰ Εὐαγγέλια εἶναι κείμενα ἱστορικὰ πρώτης τάξεως. Ἀποδίδουσιν αὐτὰς ταύτας τὰς ἐκφράσεις τοῦ Σωτῆρος. Εἶναι ἡ ἀπ' εὐθείας ἠχὼ τῆς φωνῆς Αὐτοῦ. Verba volant, scripta manent» (οἱ προφορικοὶ λόγοι ἀφίπτανται, τὰ γραπτὰ παραμένουν). Ἆρά γε λέγων ταῦτα ὁ ἀγορητὴς δὲν ᾐσθάνθη ὅτι ἀκριβῶς εἰς τοῦτο ἔγκειται ἡ ὑπεροχὴ τῆς Κ. Διαθήκης ἀπέναντι τῆς προφορικῆς Παραδόσεως;

Παρακατιὼν δὲ ὁ αἰδ. ἀγορητής, διὰ νὰ διασαφηνίσῃ τὴν ὑπερτάτην αὐθεντίαν τοῦ Εὐαγγελίου διὰ τὴν πίστιν ἡμῶν, φέρει ἓν παράδειγμα, τὸ ὁποῖον δυσκόλως θὰ ἐπερίμενέ τις νὰ ἀκούσῃ ἐκ στόματος ἑνὸς Καθολικοῦ καὶ δὴ κληρικοῦ: «Ὑποθέσατε», λέγει, «ὅτι παρουσιάζετο ἐνώπιόν σας ὁ Χριστὸς κρατῶν εἰς τὴν μίαν χεῖρα τὴν Εὐχαριστίαν (τὸν μετουσιωμένον ἄρτον τῆς ἱερᾶς Κοινωνίας) καὶ εἰς τὴν ἄλλην τὸ Εὐαγγέλιον καὶ σᾶς ἔλεγεν, Ἐκλέξατε ποῖον ἐκ τῶν δύο θέλετε—ἢ τὴν παρουσίαν Μου εἰς αὐτὸν τὸν ἄρτον, ἢ τὴν ἀφήγησιν τῆς ἐπιγείου ζωῆς Μου εἰς αὐτὸ τὸ βιβλίον. Ποῖον θὰ ἐκλέξητε; Βεβαίως πολλοὶ ἐξ ὑμῶν θὰ ἀπήντων: Τὴν Εὐχαριστίαν. Ἐγὼ ὅμως, μοὶ φαίνεται ὅτι θὰ ἀπήντων: Κύριε, ἀφοῦ δὲν δύναμαι νὰ λάβω καὶ τοὺς δύο αὐτοὺς πνευματικοὺς θησαυρούς, δός μοι τὸ Εὐαγγέλιον! Ὁ ἡγιασμένος ἄρτος εἶναι ἄφωνος καὶ ὡσεὶ νεκρός, ἐνῷ τὸ Εὐαγγέλιον μᾶς δεικνύει τὸν Ἰησοῦν ζῶντα καὶ ὁμιλοῦντα».

Ἐπικροτοῦμεν εἰς τὴν λαμπρὰν ταύτην δήλωσιν, ἥτις εἰς ἄλλους αἰῶνας θὰ ἐχρειάζετο ἡρωϊσμὸν διὰ νὰ ἐκστομισθῇ. Εἶναι ἡ ἠχὼ τῆς φωνῆς τῶν Οὐγενότων μαρτύρων, οἵτινες τιθέμενοι ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως πρὸ τοῦ διλήμματος νὰ ἐκλέξουν μεταξὺ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς πυρᾶς τοῦ μαρτυρίου, ἐξέλεγον τὸ Εὐαγγέλιον καὶ μετέβαινον ἀκλόνητοι εἰς τὸ μαρτύριον.

Ἐν γένει δὲ αἱ ἓξ διαλέξεις τοῦ αἰδ. πατρὸς Ντὲ λὰ Μπουλλαῖ εἶχον ὡς γενικὸν θέμα τὸ ὅτι ***ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι τὸ πᾶν διὰ τὸν Χριστιανὸν*** — **τὸ** κέντρον τῆς πίστεως καὶ τῆς ζωῆς τῆς Χριστιανικῆς—***καὶ μόνος ὁ Ἰησοῦς Χριστός.*** Πᾶν τι ἄλλο εἶναι δευτερεῦον. Αὐτὸς εἶναι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῶν πάντων, ἡ ὁδός, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή. Καὶ ὁ αἰδ. ἀγορητὴς φαίνεται πράγματι παλλόμενος ὑπὸ τῆς συναισθήσεως ταύτης, ὥστε αὐτός, ὁ ἱερεὺς μιᾶς Ἐκκλησίας, ἥτις διακηρύττει ὅτι ἔξω τῆς ἑαυτῆς μάνδρας δὲν ὑπάρχει σωτηρία, καὶ ὅτι ἡ μόνη δυνατὴ ἕνωσις πάντων τῶν Χριστιανῶν εἶναι ἡ ὑποταγὴ αὐτῶν εἰς τὴν Παπικὴν Ἕδραν, νὰ λέγῃ τὰ ἑξῆς ἀξιοσημείωτα: «Δὲν δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ἕνωσιν εἰμὴ ἐν τῇ λατρείᾳ τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν τῇ πλήρει ὑπακοῇ εἰς τὰς ἐντολὰς Αὐτοῦ. «Οὐκ ἔστιν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία» (Πράξ. δ'. 12).

Ἆρα ἡ κεντρικὴ ἀρχὴ τῆς τῶν πάντων ἑνώσεως δὲν εἶναι ἡ Ἁγία Ἕδρα τῆς Ρώμης, ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Ἡ σωτηρία δὲν εἶναι διὰ τῆς Ρωμαιοκα-

θολικῆς ἢ οἱασδήποτε ἄλλης Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς ὑπῆρξε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἦναι τὸ κήρυγμα τῆς Εὐαγγελικῆς Ἀναμορφώσεως.

***

Γεννᾶται ἤδη τὸ ζήτημα: Διατί ἐδόθησαν αἱ ἀνωτέρω διαλέξεις τοῦ πατρὸς Ντὲ λὰ Μπουλλαῖ εἰς τὸν καθεδρικὸν ναὸν τῆς Παναγίας τῶν Παρισίων; Καὶ διατὶ ἐπεζητήθη ἡ ὅσον ἔνεστιν εὐρυτέρα κυκλοφορία τῶν διαλέξεων τούτων καὶ διὰ τοῦ ῥαδιοφώνου καὶ διὰ τῆς κατόπιν δημοσιεύσεως αὐτῶν εἰς φυλλάδιον;

Εἰς τὸ ἐρώτημα: Διατί ὡμίλησεν ὅπως ὡμίλησεν ὁ πατὴρ Ντὲ λὰ Μπουλλαῖ; ἀπαντῶμεν ἀδιστάκτως: Διότι τοιαῦται ἦσαν αἱ βαθεῖαί του πεποιθήσεις. Μὲ τελείαν εἰλικρίνειαν καὶ μέγα θάρρος ἔδωκε τὴν μαρτυρίαν, ἣν τῷ ὑπηγόρευσεν ἡ συνείδησίς του.

Ἀλλὰ διατί ἐκεῖνοι, οἵτινες τῷ ἀνέθεσαν τὴν ἐντολὴν τῶν διαλέξεων τούτων, ἠθέλησαν νὰ ἀκουσθῇ ἡ μαρτυρία του ὑπὸ τοὺς θόλους τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας; Διότι αἱ διαλέξεις αὗται δὲν εἶναι διόλου ἔκθεσις τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς πίστεως, ἀλλὰ τῆς Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας, ὥς τὴν διεκήρυξεν ἡ Διαμαρτύρησις τοῦ 16ου αἰῶνος.

Νομίζομεν (λέγει ὁ αἰδεσ. Ντὲ Βὶμ) ὅτι διὰ δύο κυρίως λόγους οἱ ἁρμόδιοι ἀνέθηκαν εἰς τὸν πατέρα Ντὲ λὰ Μπουλλαῖ νὰ δώσῃ τὰς διαλέξεις ταύτας εἰς τόσον ἐπίσημον Ρωμαιοκαθολικὸν ναόν:

Πρῶτον, διὰ νὰ προσελκύσωσι τοὺς Εὐαγγελικοὺς τῆς Γαλλίας ἢ ἄλλων χωρῶν, οἵτινες θὰ ἤκουον εἴτε ἀπ' εὐθείας εἴτε διὰ τοῦ ῥαδιοφώνου ἢ θὰ ἀνεγίνωσκον ἐντύπους τὰς διαλέξεις ταύτας, ὥστε νὰ εἴπωσι καθ' ἑαυτούς: «Ἐὰν αὐτὸς ἦναι ὁ Ρωμαιοκαθολικισμός, τότε τίποτε δὲν μᾶς χωρίζει ἀπ' αὐτοῦ· ἂς προσχωρήσωμεν καὶ ἡμεῖς πρὸς τὴν μεγάλην πλειοψηφίαν τῶν ὁμοεθνῶν ἡμῶν. Διατὶ νὰ ἤμεθα χωρισμένοι;»

Ὑπάρχουσι βεβαίως ἁπλοϊκοὶ Εὐαγγελικοί, οἵτινες ἐνδέχεται νὰ συλληφθῶσιν εἰς τὴν παγίδα ταύτην, νομίζοντες ὅτι αἱ ἰδέαι τοῦ πατρὸς Ντὲ λὰ Μπουλλαῖ ἀποτελοῦσι τὸ πρόγραμμα ἑνὸς νέου Ρωμαιοκαθολικισμοῦ. Τοῦτο ὅμως δυστυχῶς δὲν ἀληθεύει. Διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι ὁ Ρωμαιοκαθολικισμός, ἐν τῇ λατρείᾳ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ καὶ τῇ θρησκευτικῇ ζωῇ αὐτοῦ, ἔχει παραγκωνίσει τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν διὰ σωρείας ἄλλων προσώπων, καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἐξαρτήσει ἐκ διαφόρων τύπων καὶ ἱεροτελεστιῶν καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς ἀπαγορεύει εἰς τοὺς πιστούς. Καὶ εἰς τὸ θρησκευτικὸν τοῦτο σύστημα οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἢ σημασίαν δύνανται νὰ ἔχωσιν αἱ πεποιθήσεις ὀλίγων μᾶλλον πεφωτισμένων ψυχῶν, ὡς ὁ πατὴρ Ντὲ λὰ Μπουλλαῖ.

Ὁ ***δεύτερος*** λόγος, δι' ὃν οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ Γαλλικοῦ Καθολικισμοῦ ἀνέθεσαν εἰς τὸν εἰρημένον ἀγορητὴν νὰ δώσῃ τὰς διαλέξεις ταύτας, εἶναι ὁ ἑξῆς: Ἀντιλαμβάνονται ὅτι ἡ σημερινὴ ἐποχὴ δὲν συμπαθεῖ τὸν ἄκρατον Ρωμαιοκαθολικισμόν, μὲ τὰ κηρύγματά του περὶ θαυματουργῶν ἁγίων, ἀποδημιῶν εἰς

ἱεροὺς τόπους, ἐξουσίας τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν συνειδήσεων τῶν ἀνθρώπων, πρωτείων τοῦ Πάπα, κ.τ.τ. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ Εὐαγγελίου ἐπὶ τῶν ψυχῶν, ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψεως καὶ τῆς συνειδήσεως, ἣν ἡ Εὐαγγελικὴ Διαμαρτύρησις ἐπανέδωκεν εἰς τὴν παποκρατουμένην Εὐρώπην, διέθεσαν τοὺς ἀνθρώπους δυσμενῶς κατὰ τῶν τοιούτων διδασκαλιῶν. Ἡ μόνη διδασκαλία, ἥτις δύναται νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τὴν σημερινὴν πνευματικὴν συνείδησιν, εἶναι ἡ ἁπλῆ Εὐαγγελικὴ διδασκαλία, ἣν διδάσκει ἡ Διαμαρτύρησις καὶ ἣν ἐξέθηκε τόσον ἀπροσδοκήτως καὶ τόσον εὐγλώττως ὁ Ρωμαιοκαθολικὸς πατὴρ Ντὲ λὰ Μπουλλαῖ.

ΤΟ ΤΕΙΧΟΣ ΤΩΝ ΘΡΗΝΩΝ

Ὡς γνωστόν, αἱ τελευταῖαι ταραχαὶ ἐν Παλαιστίνῃ μεταξὺ Ἀράβων καὶ Ἰουδαίων ἔσχον, ἂν ὄχι τὴν πηγήν των, τοὐλάχιστον τὴν ἀφορμήν των ἐκ τῆς συνηθείας τῶν Ἑβραίων τῆς Ἱερουσαλήμ, τοῦ νὰ συγκεντρώνωνται ἑκάστην Παρασκευὴν παρὰ ἓν τεῖχος, ὅπερ εἶναι τὸ μόνον ἴσως λείψανον τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος, καὶ ἐκεῖ νὰ θρηνῶσι τὴν καταστροφὴν τοῦ Ναοῦ καὶ τῆς Ἁγίας Πόλεως.

Διὰ νὰ ἐννοηθῇ ἡ σπουδαιότης τοῦ τείχους τούτου τόσον διὰ τοὺς Μουσουλμάνους, ὅσον καὶ διὰ τοὺς Ἰουδαίους, πρέπει νὰ ἀνατρέξωμεν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ λόφου Μωρία. Ὁ λόφος οὗτος ἀπετέλει τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Ἱερουσαλήμ. Κατὰ τὴν Ἰουδαϊκὴν παράδοσιν, ἐκεῖ ἔλαβε χώραν ἡ θυσία τοῦ Ἀβραὰμ (Γέν. κβ΄. 2) κατὰ τὸ ἔτος 1890 πρὸ Χρ. Ἐκεῖ ἦτο καὶ τὸ ἁλώνιον Ὀρνὰν τοῦ Ἰεβουσαίου, ὅπου ὁ Δαβὶδ ἔστησε θυσιαστήριον εἰς τὸν Θεὸν (Α΄.Χρον. κα΄). Ἐκεῖ δὲ μετ' ὀλίγα ἔτη ᾠκοδόμησεν ὁ Σολομὼν τὸν μέγαν ναόν του, ὅστις ἐφημίσθη εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Εἶναι γνωστόν, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι μόνον εἰς τὸ ὄρος Μωρία ἠδύναντο νὰ θυσιάζουν εἰς τὸν Ἰεχωβᾶ. Εἰς ὅλας τὰς πόλεις των εἶχον συναγωγάς, ὅπου συνήρχοντο διὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν, ἀλλὰ ναὸν εἶχον μόνον τὸν ἐν Ἱερουσαλήμ.

Ὁ ναὸς τοῦ Σολομῶντος ᾠκοδομήθη περὶ τὸ ἔτος 1012 π. Χρ. Μετὰ 406 ἔτη ἐκάη ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορος, ὅστις ἀπήγαγεν ὁλόκληρον σχεδὸν τὸ Ἑβραϊκὸν ἔθνος εἰς αἰχμαλωσίαν εἰς Βαβυλῶνα. Ἐπὶ τέλους μετὰ 70 ἐτῶν αἰχμαλωσίαν ὁ Κῦρος ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς Ἑβραίους νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα των καὶ νὰ ἀνοικοδομήσουν τὸν ναόν των. Ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ζοροβάβελ, οἱ ἐπανακάμψαντες αἰχμάλωτοι ἀνήγειραν τὰ τείχη τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ ᾠκοδόμησαν νέον ναόν, ὅστις ἐπέπρωτο νὰ ὑπερτερήσῃ τὸν προηγούμενον κατὰ τὴν δόξαν. Τοῦτον τὸν ναὸν ἐπεσκέφθη Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας κατὰ τὸ ἔτος 333 π. Χρ. Ἐν ἔτει 166 Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς ἐσύλησε τὸν ναὸν καὶ ἔστησεν ἐκεῖ βωμὸν εἰδωλολατρικόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐθυσίασε θύματα ἀκάθαρτα. Δύο ἔτη βραδύτερον

Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος ἐκαθάρισε τὸν ναὸν ἀπὸ τοῦ ἄγους τούτου καὶ ἀνεστήλωσε τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ. Τῷ 63 π. Χρ. ὁ μέγας Πομπήϊος, ἀφοῦ ἐξεπόρθησε τὴν Ἱερουσαλήμ, εἰσεχώρησεν εἰς τὸν ναόν, ἀλλὰ τὸν ἀφῆκεν ἄθικτον. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 17 π. Χρ. Ἡρώδης ὁ Μέγας ἐξετέλεσε μεγάλα ἔργα καλλωπισμοῦ τοῦ ναοῦ, ἅτινα περιγράφει μετὰ θαυμασμοῦ ὁ Ἰουδαῖος ἱερεὺς καὶ συγγραφεὺς Φλάβιος Ἰώσηπος.

Δι᾿ ἡμᾶς τοὺς Χριστιανούς, οἵτινες σεβόμεθα τὸν Ἀβραάμ, τὸν Δαβὶδ καὶ τὸν Σολομῶντα, ὁ ναὸς οὗτος τοῦ Ζοροβάβελ ἔχει ἰδιαιτέραν ἱερότητα ἐκ γεγονότων τινων, ἅτινα ἀναφέρει ἡ Καινὴ Διαθήκη. Ἐκεῖ ὁ ἄγγελος προανήγγειλεν εἰς τὸν Ζαχαρίαν τὴν γέννησιν τοῦ Προδρόμου. Ἐκεῖ ἡ Παρθένος Μαρία προσεκόμισε τὸν νεογέννητον υἱὸν αὐτῆς Ἰησοῦν, ὅστις ηὐλογήθη ὑπὸ τοῦ γέροντος ἱερέως Συμεών. Ἐκεῖ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς ἡλικίαν 12 ἐτῶν συνεζήτησε μετὰ τῶν διδασκάλων· ἐκεῖ κατόπιν ἐσύχναζε μέχρι τέλους τῆς ἐπιγείου ζωῆς Αὐτοῦ.

Κατὰ τὸ ἔτος 70 μ. Χρ. ὁ Τίτος κατέστρεψεν ἐκ θεμελίων καὶ τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν. Ἔκτοτε δὲ τὸ Ἑβραϊκὸν ἔθνος δὲν ἔχει πλέον τόπον διὰ νὰ τελῇ τὰς θυσίας τῆς θρησκείας του. Τῷ 136 μ. Χρ. ὁ αὐτοκράτωρ Ἀδριανὸς ἔκτισεν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Ἱερουσαλὴμ νέαν πόλιν, τὴν ὁποίαν ὠνόμασεν Αἰλίαν Καπιτωλίνην καὶ ᾠκοδόμησεν ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ ναοῦ τοῦ Ἰεχωβᾶ ἱερὸν τοῦ Διός. Ἐξεδίωξε δὲ τοὺς Ἑβραίους ἐκεῖθεν, οἵτινες βραδύτερον διὰ χρημάτων ἀπέκτησαν μόνον τὸ δικαίωμα νὰ ἔρχωνται νὰ θρηνῶσιν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ ναοῦ των. Ὁ Ἀποδημητὴς τῶν Βουρδιγάλλων (4ου αἰῶνος) λέγει σχετικῶς: «Ὑπάρχουσιν ἐκεῖ καὶ δύο ἀνδριάντες τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ οὐχὶ μακρὰν αὐτῶν λίθος διάτρυτος, πρὸς τὸν ὁποῖον προσερχόμενοι οἱ Ἰουδαῖοι κατ᾿ ἔτος ἀλείφουσιν αὐτὸν καὶ θρηνοῦσιν ἐπ᾿ αὐτὸν μετὰ κραυγῆς καὶ διαρρηγνύουσι τὰ ἱμάτια αὐτῶν καὶ οὕτως ἀποχωροῦσιν». Ὁ «διάτρυτος λίθος» οὗτος εἶναι τὸ ἁλώνιον τοῦ Ὀρνὰν εἰς τὸν ἴδιον τόπον, ὅπου ἐτοποθετήθη ἡ Κιβωτὸς τῆς Διαθήκης. Βλέπομεν λοιπὸν ὅτι ἡ συνήθεια τῶν Ἑβραίων τοῦ νὰ ἔρχωνται νὰ θρηνοῦν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς παλαιᾶς δόξης των χρονολογεῖται σχεδὸν ἀπὸ 18 αἰώνων.

Τῷ 326 μ. Χρ. ἡ Ἑλένη, μήτηρ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, ἀνέτρεψε τὸ εἴδωλον τοῦ Διὸς ἐπὶ τῆς τοποθεσίας τοῦ Ναοῦ. Μετὰ τὴν ἀπόπειραν Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου, τοῦ νὰ ἀνοικοδομήσῃ τὸν Ναόν, εἰς τὸν τόπον τοῦτον ἐπί τινα χρόνον ἐρρίπτοντο αἱ ἀκαθαρσίαι τῆς πόλεως. Ἐδῶ τελειώνει ἡ Ἑβραϊκὴ καὶ Χριστιανικὴ ἱστορία τοῦ λόφου Μωρία καὶ ἀρχίζει ἡ Μουσουλμανικὴ ἱστορία αὐτοῦ.

Κατὰ τὸ ἔτος 636 μ. Χρ. ὁ Καλίφης Ὀμὰρ ἔμπν Χαττὰπ ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἥτις ἐπολιορκεῖτο τότε ὑπὸ τῶν Ἀράβων καὶ ὑπερησπίζετο ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Σωφρονίου, καὶ ἐκυρίευσεν αὐτήν. Οὗτος ἀπεκαθάρισε τὴν τοποθεσίαν τοῦ Ναοῦ καὶ ᾠκοδόμησεν ἐπ᾿ αὐτῆς τὸ πρῶτον τέμενος (τζαμί), ὅπερ φέρει τὸ ὄνομά του. Τὸ κτίριον τοῦτο τοῦ Ὀμὰρ κατηδαφίσθη καὶ ἀνῳκοδομήθη 55 ἔτη βραδύτερον ὑπὸ τοῦ Ἴμπν Μερουάν, ὅστις ἐδαπάνησε 10,000 δουκάτα, ὅπως τὸ στεγάσῃ μὲ πλάκας χαλκίνας ἐπιχρύσους.

Μὲ τοῦτο ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ συγκρατήσῃ τοὺς πιστοὺς Μουσουλμάνους

ἀπὸ τοῦ νὰ μεταβαίνουν πρὸς προσκύνησιν εἰς Μέκκαν, ὅπου ἐκυριάρχει ὁ ἐχθρός του Ἴμπν Ζομπεΐρ. Τὸ τέμενος τοῦτο ἐξωραΐσθη περαιτέρω καὶ ὑπὸ ἄλλων Καλιφῶν, οἵτινες τὸ ἐστόλισαν μὲ ὡραῖα μάρμαρα, μωσαϊκὰ καὶ ἐπίχρυσα κιγκλιδώματα. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 929 μέχρι τοῦ 950 αἱ ἀποδημίαι προσκυνητῶν εἰς Μέκκαν διεκόπησαν ἕνεκα τῆς εἰσβολῆς τῶν Καρμαθίων, οὕτω δὲ τὸ Τέμενος τοῦ Ὀμὰρ ἀντικατέστησε τὸν Καaμπᾶ τῆς Μέκκας ὡς ἱερὸν προσκύνημα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ ἐκείνην ἐπλάσθησαν παραδόσεις, ἐξαίρουσαι τὴν ἱερότητα τοῦ τεμένους τούτου διὰ τοὺς Μουσουλμάνους. Διεδόθη τότε ὁ μῦθος, ὅτι ὁ Προφήτης μετέβη ἐν μιᾷ νυκτί, ἐπιβαίνων τοῦ πτερωτοῦ ἵππου του Μπουράκ, ἀπὸ τὴν Μέκκαν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Καὶ μέχρι σήμερον φυλάττονται εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ τρίχες τινὲς τῆς γενειάδος του.

Τῷ 1099 μ. Χρ. οἱ Σταυροφόροι, ἐκπορθήσαντες τὴν Ἱερουσαλήμ, ἐκυρίευσαν καὶ τὸ Τέμενος, ἀφοῦ ἔσφαξαν 10,000 Μουσουλμάνων, οἵτινες εἶχον καταφύγει ἐντὸς αὐτοῦ, ἐλεηλάτησαν δὲ τοὺς καλλιτεχνικοὺς θησαυρούς, οἵτινες εἶχον συσσωρευθῆ ἐκεῖ. Τὸ Τέμενος μετετράπη εἰς Χριστιανικὸν ναὸν καὶ μονή τις ἱδρύθη πρὸς βορρᾶν αὐτοῦ. Ὅτε δὲ ὁ Καλίφης Σελαχεδδὶν ἐξεδίωξε τοὺς Φράγκους ἐξ Ἱερουσαλὴμ τῷ 1187, τὸ Τέμενος πάλιν ἐγένετο μουσουλμανικὸν καὶ τῷ 1189 ὁ Σελαχεδδὶν τὸ ἀνεκαίνισε. Τῷ 1318 ὁ Μωχαμὲτ ἔμπν Καλαοὺν καὶ εἶτα ὁ Σουλτάνος Χαμὶτ ἐξώδευσαν πολλὰ πρὸς ἐξωραϊσμόν του. Ὀλίγα κτίρια εἰς τὸν κόσμον δύνανται νὰ συγκριθοῦν πρὸς τὸ Τέμενος τοῦ Ὀμὰρ διὰ τὴν λεπτότητα τῶν γραμμῶν του, τὴν κομψότητα, ἁρμονίαν καὶ πολυτέλειάν του.

Τὸ κύριον ἐκεῖ προσκύνημα τῶν Μουσουλμάνων εἶναι ὁ Βράχος (Ἐλ Σαχρά), ὅστις εὑρίσκεται εἰς τὸ μέσον τοῦ Τεμένους, ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς θέσεως ὅπου ἦσαν ἄλλοτε τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος. Ἐπὶ τοῦ Βράχου Ἐλ Σαχρὰ ἐπιδεικνύεται ἡ ἀποτύπωσις τῆς χειρὸς τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριήλ. Ἡμέραν τινὰ (λέγει ἡ Μουσουλμανικὴ παράδοσις) ὁ προφήτης Μωάμεθ, ἱππεύων τὴν ὡραίαν λευκὴν φορβάδα Ἐλ Μπουράκ, τὴν ὁποίαν τῷ εἶχε χαρίσει ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ, ἀνήρχετο εἰς τὸν οὐρανόν, διὰ νὰ συνεννοηθῇ μὲ τὸν Ἀλλὰχ ἐπὶ σπουδαίων ὑποθέσεων τοῦ Ἰσλάμ. Ὁ Βράχος ἠθέλησε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, ἀλλ' ὁ Γαβριήλ, ἀποσταλεὶς ἐπειγόντως, τὸν συνεκράτησε διὰ τῆς χειρός του. Ἔκτοτε ὁ Βράχος μένει μετέωρος μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ὁρατὸν εἰς τοὺς σαρκικοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων.

Παραπλεύρως τοῦ Βράχου ὑπάρχει κλωβὸς σιδηροῦς, ἔχων δύο διαμερίσματα τὸ ἓν ὑπεράνω τοῦ ἑτέρου. Εἰς τὸ ἓν ὑπάρχει τεμάχιον μαρμάρου, φέροντος τὸ ἀποτύπωμα τοῦ ποδὸς τοῦ Προφήτου, εἰς τὸ ἄλλο ἓν κιβώτιον πλάτους 1 μ., περιέχον θήκην, εἰς τὴν ὁποίαν φυλάσσονται δύο τρίχες ἐκ τῆς γενειάδος τοῦ Προφήτου — ἀντικείμενα ἐξαιρετικῶς εὐλαβούμενα ὑπὸ τῶν πιστῶν Μωαμεθανῶν.

Εἰς τὴν ΝΑ γωνίαν τοῦ περιβόλου τοῦ Τεμένους μία θύρα μᾶς εἰσάγει εἰς κλίμακα μὲ 15 βαθμίδας, τὰς ὁποίας κατερχόμενοι δυνάμεθα νὰ ἐγγίσωμεν διὰ τῆς χειρὸς ἓν μέρος τοῦ Βράχου, ὅπερ καλεῖται «Γλῶσσα», διότι κάποτε ἀπήντησεν εἰς τὸν Καλίφην Ὀμάρ. Οὗτος μίαν ἡμέραν ἐχαιρέτησε τὸν Βράχον εἰπών:

«'Εσσαλὰμ 'Αλέϊκ!» (εἰρήνη εἰς σέ), ὁπότε ὁ Βράχος ἀπήντησεν: «'Αλέϊκ 'Εσσαλάμ!» (εἰς σὲ εἰρήνη).

Εἰς τὸ βάθος τῆς κλίμακος ὑπάρχει κρύπτη, τῆς ὁποίας ὁ ὄροφος εἶναι ὁ Βράχος, αἰωρούμενος, ὡς ἐλέχθη, μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ μὴ ἔχων ἄλλο στήριγμα, εἰμὴ ἕνα φοίνικα ἀόρατον εἰς τοὺς ἀνθρωπίνους ὀφθαλμούς. Τὸν φοίνικα τοῦτον ὑποβαστάζουν ἡ Αἰσᾶ, μήτηρ τοῦ Μωάμεθ, καὶ ἡ Μαριάμ, μήτηρ τοῦ 'Ιησοῦ. Γύρωθεν ἐντὸς τῆς κρύπτης δεικνύονται διάφορα σημεῖα, ὅπου προσηυχήθησαν ὁ 'Αβραάμ, ὁ Δαβίδ, ὁ Σολομών, ὁ 'Ηλίας καὶ ὁ Μωάμεθ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο μέρος σημειοῦται διὰ κοιλώματος εἰς τὸν Βράχον, ὅπερ, λέγουσιν, ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι, ὅταν ὁ Μωάμεθ, μεταφερθεὶς ἐπὶ τοῦ ἵππου του ἐν μιᾷ νυκτὶ ἐκ Μέκκας, προσηύχετο ἐνταῦθα, εἰς τὴν θέρμην τῆς προσευχῆς του ἐκτύπησε κατὰ τύχην τὴν κεφαλήν του ἐπὶ τοῦ ἄνωθεν ἐπικρεμαμένου Βράχου, οὗτος δὲ ἐξ εὐλαβείας ἐγένετο μαλακὸς ὡς ὁ κηρὸς καὶ ἐδέχθη τὴν ἀποτύπωσιν τοῦ σαρικίου τοῦ Προφήτου.

Ὅταν κτυπήσῃ τις τὸ ἔδαφος τῆς κρύπτης, ἀκούει ὑπόκωφον ἀντήχησιν. Οἱ Μουσουλμάνοι πιστεύουν ὅτι ὑπάρχει κάτωθεν κενόν τι, ὅπου δὶς τῆς ἑβδομάδος (ἀπὸ Κυριακῆς εἰς Δευτέραν, καὶ ἀπὸ Πέμπτης εἰς Παρασκευὴν) συναθροίζονται αἱ ψυχαὶ τῶν Μουσουλμάνων ὅπως λατρεύσουν τὸν 'Αλλάχ. Ὅθεν ὁ χῶρος οὗτος καλεῖται «Πηγάδι τῶν Ψυχῶν» (Μπὶρ ἐλ 'Αρσυάχ).

Τέλος, εἰς τὸν πρῶτον νάρθηκα τοῦ Τεμένους ὑπάρχει πλὰξ ἀπὸ ἴασπιν, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Μωάμεθ ἰδίᾳ χειρὶ ἐνέπηξε 19 καρφία χρυσᾶ, ὅπως σημειώσῃ τὸν χρόνον, καθ' ὃν θὰ διήρκει ὁ κόσμος. Μετὰ ἑκάστην 100-ετηρίδα ἓν ἀπὸ τὰ καρφία αὐτὰ ἀπεσπᾶτο καὶ μετεφέρετο ὅπως ἐμπηχθῇ εἰς τὸν θρόνον τοῦ 'Αλλάχ. 'Αλλ' ὁ Σατανᾶς, θέλων νὰ ἐπισπεύσῃ τὸ τέλος τοῦ κόσμου, ἦλθεν εἰς τὸ Τέμενος διὰ νὰ ἀποσπάσῃ ὅλα τὰ καρφία. Ὁ Γαβριήλ, ἐγκαίρως καταφθάσας, τὸν ἠμπόδισε καὶ τὸν ἀπεδίωξεν. Ἔκτοτε 3 $^1/_2$ καρφία μένουν ἀκόμη εἰς τὰς θέσεις των.

***

'Εκ τῶν ἀνωτέρω ἐννοεῖ τις ποίαν σημασίαν ἔχει ὁ λόφος Μωρία διά τε τοὺς Ἑβραίους καὶ διὰ τοὺς Μουσουλμάνους.

Οἱ μὲν Ἑβραῖοι, καὶ ἰδίως οἱ Σιωνισταί, δὲν ἀποκρύπτουν τὴν ἐλπίδα, τὴν ὁποίαν τρέφουν, τοῦ νὰ γίνουν μίαν ἡμέραν κύριοι τοῦ λόφου τούτου. Δὲν ἀρκοῦνται πλέον μὲ τὸ νὰ θρηνοῦν καὶ νὰ προσεύχωνται πρὸ τοῦ Τείχους τῶν Θρήνων, ὅπερ εἶναι τὸ ἀρχαιότατον τμῆμα τοῦ δυτικοῦ τείχους τοῦ περιβόλου τοῦ Ναοῦ· οἱ κυκλώπειοι λίθοι του θεωροῦνται ὡς ἀναγόμενοι εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Σολομῶντος. 'Επανειλημμένως προσεπάθησαν οἱ Ἑβραῖοι νὰ δημιουργήσουν καινοτομίας εἰς τὰς ἐπισκέψεις των πρὸς τὸ Τεῖχος τῶν Θρήνων, ὅπως θέσουν ὑπὸ συζήτησιν τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ μέρους ἐκείνου. Οἱ Μουσουλμάνοι, γνωρίζοντες τὴν τεραστίαν δύναμιν τῶν Ἑβραίων εἰς τὰ οἰκονομικὰ καὶ χρηματιστικὰ παρασκήνια τοῦ κόσμου, καὶ βλέποντες τὴν εἰσροὴν Ἑβραίων ἐποίκων εἰς τὴν Παλαιστίνην καὶ τὴν ὑπεροχήν των εἰς ὅλας τὰς ἐργασίας, ἀναλογιζόμενοι δ' ἐξ ἄλλου τὴν σημερινὴν ἀδυναμίαν τοῦ 'Ισλὰμ ὡς ἐκ τῶν διαιρέσεων αὐτοῦ, ἐξάπτονται

καὶ ἐκτρέπονται εἰς τὴν μόνην χειρονομίαν, τὴν ὁποίαν τοὺς ἐδίδαξεν ἡ Τουρκικὴ κυριαρχία—τὴν σφαγήν, ἥτις ἄλλως τε εἶναι ἐπικερδής, καθότι συνοδεύεται σχεδὸν πάντοτε μὲ τὴν λεηλασίαν.

Σημειωτέον ὅτι οἱ Ἑβραῖοι ἕως τώρα πάντοτε ἔζησαν εἰρηνικῶς μὲ τοὺς Μουσουλμάνους. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἱερουσαλήμ, τῷ 70 μ. Χρ. μέγα πλῆθος Ἑβραίων εὗρε καταφύγιον εἰς τὴν Ἀραβίαν. Εἰς τὴν Τουρκίαν οἱ Ἑβραῖοι πάντοτε συνειργάσθησαν μετὰ τῶν Τούρκων κατὰ τῶν Χριστιανῶν. Ἀκόμη καὶ ἐν Παλαιστίνῃ ἔζησαν ὑπὸ καλὰς συνθήκας μὲ τοὺς Μουσουλμάνους. Εἰς τὰς παραμονὰς τοῦ παγκοσμίου πολέμου, ὑπῆρχον 60,000 Ἑβραῖοι ἐν Ἱερουσαλήμ, ἐκτὸς τῶν Ἑβραϊκῶν παροικιῶν τῆς Ρισὸν Δὲ Σιὼν καὶ τῆς Καΐφας. Μέχρι τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου (1851 - 54), ἡ εἴσοδος εἰς τὸ Τέμενος τοῦ Ὀμὰρ καὶ ἀκόμη εἰς τὸν λόφον Μωρία ἦτο ἀπηγορευμένη εἰς τοὺς Χριστιανοὺς ἐπὶ ποινῇ θανάτου. Ἐν τούτοις εἰς τοὺς Ἑβραίους ἐπετρέπετο κάθε Παρασκευὴν νὰ ἔρχωνται ὅπως θρηνήσουν πρὸ τοῦ Τείχους τῶν Θρήνων.

Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ προκλητικὴ στάσις νεαρῶν Σιωνιστῶν, θεωρηθεῖσα ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων ὡς θέτουσα ὑπὸ ἀμφισβήτησιν τὴν κυριότητα τοῦ Μωρία, ἐπέφερε τὴν αἱματηρὰν καὶ ἀγρίαν ἐπίθεσιν τῶν Ἀράβων κατὰ τῶν ἁπανταχοῦ τῆς Παλαιστίνης Ἑβραίων.

Γ. Δ. Ἀρβανιτάκης.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Περὶ ἀναγνώσεως τῶν Γραφῶν.

Ὁ Θεὸς βοηθεῖ τοὺς μὲ προθυμίαν καταγινομένους εἰς τῶν Γραφῶν τὴν ἀνάγνωσιν. Ἀποδεικνύεται τοῦτο ἀπὸ τὰ εἰς τὸν Αἰθίοπα εὐνοῦχον συμβάντα.

Μέγα καλὸν εἶναι, ἀγαπητοί, τῶν θείων Γραφῶν ἡ ἀνάγνωσις· τοῦτο κάμνει τὴν ψυχὴν φιλόσοφον· τοῦτο μεταφέρει τὸν νοῦν πρὸς τὸν οὐρανόν· τοῦτο καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον εὐχάριστον· τοῦτο κάμνει νὰ μὴ φοβώμεθα μηδὲν τῶν παρόντων· τοῦτο κάμνει νὰ διατρίβῃ ὁ λογισμὸς ἡμῶν πάντοτε ἐκεῖ, καὶ νὰ πράττωμεν ὅλα εἰς τοῦ Δεσπότου τὴν ἀμοιβὴν ἀποβλέποντες, καὶ νὰ ἐπιχειρῶμεν μετὰ πολλῆς προθυμίας τοὺς κόπους τῆς ἀρετῆς. Διότι ἐκ τούτου δυνάμεθα νὰ μάθωμεν ἀκριβῶς τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ταχεῖαν βοήθειαν ἡμῶν, τῶν δικαίων τὴν ἀνδρείαν, τοῦ Δεσπότου τὴν ἀγαθότητα, καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἀμοιβῶν. Ἀπὸ ταύτης ἠμποροῦμεν νὰ διεγερθῶμεν εἰς ζῆλον καὶ μίμησιν τῆς φιλοσοφίας τῶν γενναίων ἀνδρῶν, καὶ νὰ μὴ ἤμεθα ναρκωμένοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ νὰ θαρρῶμεν, καὶ πρὸ τῆς ἐκβάσεως, εἰς τὰς παρὰ τοῦ Θεοῦ ὑποσχέσεις. Διὰ τοῦτο, παρακαλῶ νὰ κάμνωμεν μετὰ πολλῆς σπουδῆς τῶν θείων Γραφῶν τὴν

ἀνάγνωσιν, ἐπειδὴ ἐὰν συνεχῶς μελετῶμεν τὰ ἐκεῖ περιεχόμενα, τότε θέλομεν ἐπιτύχει καὶ νὰ ἐννοήσωμεν αὐτά. Διότι ἀδύνατον εἶναι νὰ παραβλεφθῇ ποτε ὅστις μετὰ σπουδῆς καὶ πολλοῦ πόθου ἀσχολεῖται εἰς τὰ θεῖα· ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος ἂν δὲν μᾶς γείνῃ διδάσκαλος, αὐτὸς ὁ Δεσπότης, ἐπερχόμενος ἄνωθεν εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν, φωτίζει τὸν νοῦν, καταλάμπει εἰς τὸν λογισμόν, ἀποκαλύπτει ὅσα μᾶς λανθάνουσι, μᾶς γίνεται διδάσκαλος τῶν ὅσα ἀγνοοῦμεν, μόνον ἐὰν θέλωμεν ἡμεῖς νὰ συνεισφέρωμεν τὸ ἐκ μέρους μας. Διότι λέγει, «Μὴ καλέσητε διδάσκαλον ἐπὶ τῆς γῆς».

Ὅταν λοιπὸν λάβωμεν εἰς χεῖρας βιβλίον πνευματικόν, προσηλώσαντες τὸν νοῦν ἡμῶν καὶ συνάξαντες τὸν λογισμὸν καὶ πᾶσαν βιωτικὴν ἔννοιαν ἀποδιώξαντες, οὕτως ἂς κάμνωμεν τὴν ἀνάγνωσιν μετὰ πολλῆς τῆς εὐλαβείας, μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς, διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ ὁδηγηθῶμεν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰς κατανόησιν τῶν γεγραμμένων, καὶ νὰ λάβωμεν πολλὴν ἐκεῖθεν τὴν ὠφέλειαν. Ἐπειδὴ καὶ ὁ εὐνοῦχος ἐκεῖνος ὁ βάρβαρος, ὁ τῆς βασιλίσσης τῶν Αἰθιόπων, εὑρισκόμενος εἰς τόσην λαμπρότητα καὶ ἐπὶ τοῦ ὀχήματος φερόμενος, ὅμως οὐδὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἠμέλει τὴν ἀνάγνωσιν, ἀλλὰ κρατῶν εἰς τὰς χεῖρας τὸν προφήτην, μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἀνεγίνωσκε, ἂν καὶ μὴ γνωρίζων τὰ ἐκεῖ διαλαμβανόμενα. Ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ συνεισέφερε πᾶν τὸ ἐκ μέρους του—τὴν σπουδήν, τὴν προθυμίαν, τὴν προσοχὴν — ἐπέτυχεν ἄνθρωπον νὰ τὸν ὁδηγήσῃ. Στοχασθῆτε πόσον μέγα πρᾶγμα ἦτο, ὥστε μηδ' ὅταν ὡδοιπόρει νὰ ἀμελήσῃ τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ μάλιστα καθήμενος ἐπάνω ἁμάξης. Ἂς ἀκούωσιν οἱ μήτε εἰς τὴν οἰκίαν καταδεχόμενοι νὰ κάμωσι τοῦτο, ἀλλὰ νομίζοντες ὅτι τῶν Γραφῶν ἡ ἀνάγνωσις εἶναι πρᾶγμα πάρεργον· καὶ διότι συνοικοῦσι μὲ γυναῖκα ἢ εἶναι καταγεγραμμένοι εἰς τὸν στρατὸν ἢ φροντίζουσι περὶ παιδίων, ἐπιμελοῦνται δούλους καὶ ἔχουσιν ἄλλων πραγμάτων τὴν φροντίδα—διὰ ταῦτα, λέγω, νομίζουσιν ὅτι δὲν ἐπιβάλλεται εἰς αὐτοὺς νὰ καταγίνωνται εἰς τῶν θείων Γραφῶν τὴν ἀνάγνωσιν. Διότι ἰδού, εὐνοῦχος ἄνθρωπος βάρβαρος (ἀμφότερα ἱκανὰ νὰ τὸν κάμωσιν ἀμελέστατον) καὶ μετὰ τούτων ἡ πολλὴ μεγαλοπρέπεια, ἡ τοῦ πλούτου ἀφθονία, αὐτὸ τὸ νὰ ἦναι εἰς ὁδοιπορίαν, καὶ τὸ νὰ φέρηται ἐπὶ ὀχήματος· διότι οὔτε εἶναι εὔκολον νὰ προσέχῃ εἰς ἀνάγνωσιν ὁ οὕτως ὁδοιπορῶν, μάλιστα καὶ δυσκολώτατον, ἀλλ' ὅμως ὁ πόθος καὶ ἡ πολλὴ προθυμία ἐξέβαλλον ἀπὸ τοῦ μέσου πάντα τὰ ἐμπόδια, καὶ κατεγίνετο εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ δὲν ἔλεγε ταῦτα, τὰ ὁποῖα τώρα λέγουσιν οἱ περισσότεροι, «Δὲν ἐννοῶ τὰ περιεχόμενα· δὲν δύναμαι νὰ καταλάβω τὸ βάθος τῶν γεγραμμένων· διατὶ νὰ ὑποφέρω τὸν κόπον ματαίως καὶ ἀνωφελῶς, ἀναγινώσκων καὶ μὴ ἔχων μηδένα δυνάμενον νὰ μὲ ὁδηγήσῃ;» Οὐδὲν τούτων ἐσυλλογίσθη ὁ βάρβαρος μὲν τὴν γλῶσσαν, φιλόσοφος δὲ κατὰ τὸν νοῦν· ἀλλ' ἐννοήσας ὅτι δὲν θέλει παραβλεφθῇ, ἀλλ' ἀπολαύει ταχέως τὴν ἄνωθεν βοήθειαν, ἂν ἐκ μέρους του κάμῃ πᾶν τὸ κατὰ δύναμιν, κατεγίνετο εἰς τὴν ἀνάγνωσιν. Διὰ τοῦτο βλέπων τὸν πόθον αὐτοῦ ὁ φιλάνθρωπος Δεσπότης, δὲν τὸν κατεφρόνησε, δὲν τὸν ἀφῆκεν ἀπρονόητον, ἀλλ' εὐθὺς ἔπεμψεν εἰς αὐτὸν τὸν διδάσκαλον.

Σὺ δὲ παρατήρει μοι τώρα τοῦ Θεοῦ τὴν σοφίαν, πῶς ἐπρόσμενε νὰ συν-

εισφέρῃ ἐκεῖνος πρῶτον τὰ ἐκ μέρους του, καὶ τότε ἔδειξε τὴν ἰδίαν Του βοήθειαν. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐτελειώθησαν ὅλα ὅσα ἐκεῖνος ἔπρεπε νὰ κάμῃ, τότε ἐφάνη ὁ ἄγγελος τοῦ Κυρίου, λέγων εἰς τὸν Φίλιππον, «Ἀναστὰς πορεύου ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Γάζαν· αὕτη ἐστὶν ἔρημος καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ Αἰθίοψ δυνάστης εὐνοῦχος Κανδάκης τῆς βασιλίσσης Αἰθιόπων, ὃς ἐληλύθει προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ οὗτος ὑπέστρεφε καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ, καὶ ἀνεγίνωσκε τὸν προφήτην Ἠσαΐαν». Ἴδε πόσον ἀκριβῶς μᾶς ἐδιηγήθη ὁ γράψας τὴν βίβλον, εἰπών, ὅτι ***Αἰθίοψ***, διὰ νὰ γνωρίσωμεν ὅτι ἦτο βάρβαρος· ἔπειτα λέγει, ***δυνάστης***, διότι εὑρίσκετο εἰς ἀξίωμα ὑψηλότατον καὶ εἰς λαμπρότητα· ***ὃς ἐληλύθει προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ***· ἰδὲ καὶ τὴν ἀφορμὴν τοῦ ταξειδίου του, ἥτις εἶναι ἱκανὴ νὰ δείξῃ τὴν φιλόθεον αὐτοῦ γνώμην· διότι ἰδού, τόσην ὁδοιπορίαν ἐπιχειρεῖ, διὰ ν' ἀποδώσῃ εἰς τὸν Δεσπότην τὴν προσκύνησιν·—ἐπειδὴ ἐνόμιζον εἰσέτι ὅτι εἰς ἕνα τόπον ἦτο περιωρισμένη ἡ λατρεία, καὶ διὰ τοῦτο πολλὴν ὁδὸν ὑπάγοντες ἔκαμνον ἐκεῖ τὰς προσευχάς των. Διὰ τὴν αἰτίαν λοιπὸν ταύτην ἦλθε καὶ οὗτος, ὅπου ἦτο ὁ ναὸς καὶ ἡ Ἰουδαϊκὴ λατρεία, διὰ νὰ ἀποδώσῃ τὴν προσκύνησιν εἰς τὸν Δεσπότην· καὶ ἀφοῦ ἐξεπλήρωσε τὸ ποθούμενον, «Ὑποστρέφων» λέγει, «καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ ἀνεγίνωσκε».

Ἔπειτα πλησιάσας ὁ Φίλιππος λέγει πρὸς αὐτόν, «Ἆρά γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις;» Εἶδε ψυχὴν πλήρη ἀπὸ μέριμναν, ἥτις δὲν ἐγνώριζε μὲν τὰ ἐνδιαλαμβανόμενα, προσηλώνετο ὅμως εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ ἐπεθύμει νὰ ἐπιτύχῃ διδάσκαλον νὰ τὸν ὁδηγήσῃ; Καὶ εὐθὺς δὲ διεγείρει ὁ Ἀπόστολος τὸν πόθον αὐτοῦ διὰ τῆς ἐρωτήσεως. Ὅτι δὲ ἦτο ἄξιος νὰ ἐπιτύχῃ ὁδηγὸν πρὸς τὴν κατανόησιν τῶν ἀναγινωσκομένων, αὐτὴ ἡ ἀπόκρισις τοῦ ἀνδρὸς τὸ δηλοῖ. Διότι ὁ Ἀπόστολος εἶπεν, «Ἆρά γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις;» ἂν καὶ ἐπλησίασε μὲ σχῆμα εὐτελές, δὲν ἐκακοφάνη εἰς αὐτόν· δὲν ἠγανάκτησεν οὐδ' ἐνόμισεν ὅτι ὑβρίσθη, ὅπερ πάσχουσι πολλοὶ τῶν ἀνοήτων καὶ πολλάκις προτιμῶσι νὰ μένωσιν εἰς παντοτεινὴν ἄγνοιαν, ἐντρεπόμενοι νὰ ὁμολογήσωσι τὴν ἄγνοιάν των, καὶ νὰ μάθωσιν ἀπὸ τοὺς δυναμένους νὰ τοὺς διδάξωσιν. Ἀλλ' οὗτος οὐδὲν τούτων ἔπαθε· ἀλλὰ κάμνει τὴν ἀπόκρισιν μετὰ πάσης ἡμερότητος καὶ εὐλαβείας, δεικνύων τῆς ψυχῆς του τὴν κατάστασιν, καὶ λέγει, «Πῶς γὰρ ἂν δυναίμην, ἐὰν μή τις ὁδηγήσῃ με;» Καὶ οὐχὶ μόνον ἀπεκρίθη μὲ ἡμερότητα, καὶ ἔπειτα δὲν τὸν παρέδραμεν· ἀλλὰ περισσότερον δεικνύων εἰς ἡμᾶς τῶν τρόπων του τὴν ἀρετήν, ἀφοῦ εἶπε ταῦτα, παρεκάλεσεν ὁ δυνάστης, ὁ βάρβαρος, ὁ ἐπάνω ἁμάξης καθήμενος, τὸν φαινόμενον εὐτελῆ, τὸν ἀπὸ τὴν ἐνδυμασίαν εὐκαταφρόνητον, νὰ ἀναβῇ καὶ νὰ καθίσῃ μετ' αὐτοῦ. Βλέπετε πόσον μέγα καλὸν εἶναι νὰ καταγίνεταί τις μετὰ ζήλου εἰς τῶν θείων Γραφῶν τὴν ἀνάγνωσιν; Διότι ἱκανὸς εἶναι ὁ βάρβαρος οὗτος νὰ γείνῃ διδάσκαλος ὅλων ἡμῶν, καὶ τῶν ἰδιωτικὸν βίον διαγόντων, καὶ τῶν στρατολογημένων καὶ τῶν ἐν ἀξιώμασι, καὶ ὅλων ἐν γένει, οὐχὶ μόνον ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν, καθόσον μάλιστα αὗται πάντοτε διατρίβουσιν εἰς τὴν οἰκίαν· πρὸς τούτοις δὲ καὶ τῶν ὅσοι προετίμησαν τὸν μοναχικὸν βίον· διὰ νὰ μανθάνωσι πάντες ὅτι οὐδεὶς καιρὸς γίνεται κώλυμα πρὸς τῶν θείων λογίων

τὴν ἀνάγνωσιν, ἀλλὰ δυνατὸν οὐχὶ μόνον ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἀλλὰ καὶ ὅταν εἰς τὴν ἀγορὰν ὑπάγωμεν, καὶ ὁδοιπορίαν ὅταν κάμνωμεν, καὶ εἰς πολλῶν συναναστροφὴν ὅταν εὑρισκόμεθα, καὶ εἰς φροντίδας ὅταν εἴμεθα ἐμπεπλεγμένοι, ν' ἀκολουθῶμεν τὴν σπουδὴν τούτων, ὥστε τὰ ἐκ μέρους μας συνεισφέροντες, νὰ ἐπιτύχωμεν ταχέως καὶ τὸν ὁδηγοῦντα. Μὴ ἀμελῶμεν λοιπόν, παρακαλῶ, τὴν ἀνάγνωσιν. Διότι ἡ παντοτεινὴ μελέτη κάμνει τὴν μνήμην ἀνεξάλειπτον· καὶ πολλάκις ὅ,τι σήμερον ἀναγνώσαντες δὲν ἠμπορέσαμεν νὰ εὕρωμεν, τοῦτο ἀναγινώσκοντες πάλιν αὔριον τὸ εὑρίσκομεν διὰ μιᾶς, τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ φωτίζοντος ἀοράτως τὴν διάνοιαν ἡμῶν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἴπαμεν τώρα, διὰ νὰ κάμητε συνεχῆ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν θείων Γραφῶν» (Ὁμιλ. λε'. εἰς Γενεσ. ιδ'. 1. Τόμ. Δ', σελ. 349—352).

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΕΙΣΑΚΟΥΕΤΑΙ;

Ἔχοντες ἀφ' ἑνὸς τὴν ρητὴν διαβεβαίωσιν τοῦ Κυρίου, ὅτι πᾶν ὅ,τι ζητήσῃ τις ἐν τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ θέλει δοθῆ εἰς αὐτόν, ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἐκ τῆς πείρας ἐξεύροντες ὅτι πολλὰ αἰτήματα, μετὰ θερμῶν δακρύων μάλιστα ζητηθέντα, παρὰ τοῦ Θεοῦ δὲν ἐξεπληρώθησαν, ἀλλ' ἐνίοτε μάλιστα ἔλαβον ἀντίθετον ὅλως ἔκβασιν, δικαιούμεθα νὰ ἐρωτήσωμεν, ἂν πράγματι ἡ προσευχὴ φέρῃ ἀπάντησιν. Πρὸς τοῦτο δὲ πρέπει νὰ ἐμβαθύνωμεν ὀλίγον εἰς τὴν φύσιν τῆς προσευχῆς καὶ εἰς τοὺς ὅρους αὐτῆς.

Εἰς τὴν Ἐπιστολὴν τοῦ Ἰακώβου ἔχομεν τὸν λόγον, διὰ τὸν ὁποῖον δὲν ἐκπληροῦται πολλάκις ἡ προσευχή: «***Αἰτεῖτε καὶ δὲν λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖτε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε***». Τὰ ἰδιοτελῆ αἰτήματα δὲν ἐκπληροῦνται, διότι δὲν εἶναι σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, οὔτε πρέπει νὰ ἀναμένωμεν ἐκπλήρωσιν τοιούτων παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ἄλλοτε, ἡ ἀπάντησις τῆς προσευχῆς εἶναι ἀρνητική· διότι τὸ αἴτημα δὲν εἶναι μὲν κακόν καθ' ἑαυτό, ἀλλ' εἶναι ἐπιζήμιον εἰς τὸ ἄτομον, τὸ ὁποῖον τὸ ζητεῖ.

Ἀλλ' ἐνίοτε, ἐνῷ τὸ ἀντικείμενον τῆς προσευχῆς εἶναι καλόν, δὲν ἐκπληροῦται ἡ προσευχή, διότι δὲν ἐζητήθη μὲ πίστιν, ἢ μὲ πόθον εἰλικρινῆ, ἢ συμφώνως πρὸς τοὺς ἄλλους ὅρους τῆς προσευχῆς. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἀπάντησις εἶναι αὐτὴ ἐκείνη ἡ ἀναβολή, ἥτις σκοπεῖ νὰ ὁδηγήσῃ τὸν προσευχόμενον εἰς ἐξέτασιν τῶν ἐλατηρίων του, καὶ τοῦ τρόπου, μὲ τὸν ὁποῖον ἐζήτησε παρὰ τοῦ Θεοῦ τὰ αἰτήματα, τῶν ὁποίων δὲν βλέπει ἀκόμη τὴν ἐκπλήρωσιν.

Ἂς ἴδωμεν λοιπόν, ποῖοι εἶναι οἱ ὅροι τῆς προσευχῆς, ἥτις ἐκπληροῦται. Ἂς ἐξετάσωμεν δὲ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τί διδάσκει ὁ Χριστός.

1ον) Πρέπει νὰ προσευχώμεθα μὲ ***καθαρὰν καρδίαν*** (Ματθ. ε'. 8. Λουκ. ε'. 8. Ἀποκ. κα'. 27, Ἡσαΐα ς'. 5 ἐφεξῆς).

2ον) Πρέπει νὰ ἔχωμεν τὰς χεῖρας ***ἀμιάντους ἀπὸ ἀδικίαν*** (Ματθ. ε'. 23—24 καὶ Ψαλμ. κδ'. 3,4). Διότι πῶς περιμένομεν ἀπὸ τὸν Θεὸν εὐλογίαν ὅταν ἡμεῖς ἀδικῶμεν τοὺς ὁμοίους μας; (Ματθ. ζ'. 12).

3ον) Πρέπει νὰ συγχωρῶμεν τοὺς πταίσαντας εἰς ἡμᾶς (Ματθ. ϛ΄. 12—25. Μάρκ. ια΄. 25. Ματθ. ιη΄. 21—35. Λουκ. ιζ΄. 1—4).

Δὲν πρόκειται μόνον νὰ ζητῶμεν καὶ νὰ ἐπιθυμῶμεν τὴν συμφιλίωσιν μετὰ τῶν ἐχθρῶν μας, τοὺς ὁποίους ἴσως καὶ ἡμεῖς κατά τι ἠδικήσαμεν. Ὁ Χριστὸς ἀπαιτεῖ νὰ συγχωρῶμεν τοὺς πταίσαντας εἰς ἡμᾶς, τοὺς πράγματι ἀδικήσαντας ἡμᾶς, ὅπως καὶ Αὐτὸς ἔπραξεν (Λουκ. κγ΄. 34). Ἐὰν ὁ Κύριος τοῦ σύμπαντος καὶ πάναγνος Σωτὴρ ἠδυνήθη νὰ συγκατατεθῇ εἰς τοῦτο, ἡμεῖς οἱ δοῦλοί του, ὡς ἁμαρτωλοί, θὰ φανῶμεν ὀλιγώτερον συγκαταβατικοὶ πρὸς τοὺς πρὸς τοὺς συναμαρτωλοὺς ἡμῶν; (Ματθ. ι΄. 24—25).

4ον) Πρέπει νὰ προσευχώμεθα μὲ *πίστιν*—πιστεύοντες δηλαδὴ ὅτι ὁ Θεὸς δύναται νὰ μᾶς χαρίσῃ τὰ αἰτήματά μας (Ματθ. ιζ΄. 20. Μάρκ. ια΄. 22—24).

5ον) Πρέπει, ὅταν προσευχώμεθα, νὰ αἰσθανώμεθα τὴν στενὴν μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἐπικοινωνίαν τῆς ψυχῆς (Ματθ. ιη΄. 19, 20. Ἰωάν. ιε΄. 7).

6ον) Νὰ ζητῶμεν μὲ ***ἐπιμονὴν*** ἀφ᾽ ἑνὸς (Λουκ. ια΄. 5, 8. ιη΄. 1—8), μὲ ***ταπεινοφροσύνην*** ἀφ᾽ ἑτέρου (Ματθ. ϛ΄. 5, Λουκ. ιη΄. 5—14), καὶ μὲ ***ἁπλότητα*** ὡς τέκνα πρὸς Πατέρα (Λουκ. ια΄. 9, Ματθ. ϛ΄. 6—8, Ματθ. κϛ΄. 44).

7ον) Τὰ αἰτήματά μας νὰ γίνωνται ***πάντοτε καὶ μόνον εἰς τὸ ὄνομα καὶ διὰ χάριν*** τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ (Ἰωάν. ιδ΄. 13. 14). Ἀλλ᾽ ἵνα ζητῶμεν «ἐν τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ», πρέπει καὶ νὰ ζῶμεν ὡς φέροντες καὶ τιμῶντες τὸ ὄνομα τοῦτο· ἐὰν προβάλλωμεν ὡς ἀξίωσιν τὸ αἷμα καὶ τὴν θυσίαν Αὐτοῦ, πρέπει καὶ ἡ ζωὴ ἡμῶν νὰ μαρτυρῇ, ὅτι ταῦτα εἶναι δι᾽ ἡμᾶς πραγματικότης καὶ ὄχι ἁπλαῖ λέξεις.

ΔΥΟ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΠΕΡΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ὅταν ρίψῃ τις πέριξ τὸ βλέμμα ἐπὶ τοὺς συμπολίτας του, ἢ τὸ ἐπεκτείνῃ εἰς εὐρύτερον ὁρίζοντα, μελετῶν τὴν σύγχρονον ἱστορίαν εἰς ὅλας τὰς χώρας, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀποκομίζει εἶναι ἡ ἐντύπωσις τῆς ἀνισότητος τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων τυχῶν.

Χωρὶς νὰ θελήσωμεν νὰ ἀρνηθῶμεν τὸ μέρος, τὸ ὁποῖον οἱ θεσμοὶ καὶ αἱ κοινωνικαὶ συνθῆκαι λαμβάνουν εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς ἀνισότητος ταύτης ἐκμεταλλευόμενοι ὑπὸ τῆς ἀσυνειδησίας καὶ τῆς πλεονεξίας, πιστεύομεν ἀδιστάκτως, ὅτι ἡ ριζικὴ αἰτία τῆς ἀνισότητος ταύτης εἶναι, μὲ ὀλίγας μόνον ἐξαιρέσεις, ***ἡ διάφορος ἀντίληψις τῶν εὐκαιριῶν***, αἵτινες παρουσιάζονται εἰς ἕκαστον ἄνθρωπον, ὅπως ἀναδειχθῇ διὰ τῆς ἐργασίας του.

Ἰδοὺ ἓν συνηθέστατον παράδειγμα: Εἷς νέος λαμβάνει θέσιν ὡς ὑπάλληλος εἴς τι κατάστημα οἱουδήποτε εἴδους· αὐτὴ εἶναι ἡ εὐκαιρία, ἥτις τῷ δίδεται ὅπως ἀναδειχθῇ, περισσότερον δὲ τούτου δὲν δικαιοῦται νὰ ἀπαιτήσῃ. Τὴν εὐκαιρίαν του αὐτὴν δύναται νὰ ἐκμεταλλευθῇ κατὰ δύο τρόπους: Ἢ νὰ ἐκτελέσῃ τὰ καθήκοντά του εὐσυνειδήτως, ἀποδίδων ἐργασίαν ***ἀκριβῶς ἀντιστοιχοῦσαν***

πρὸς τὴν μισθοδοσίαν του, καὶ τότε θεωρεῖται καλὸς ἐργάτης, εἰς τὸν ὁποῖον δυνατὸν νὰ ἐμπιστευθῇ τις, ὅτι θὰ ἐκτελέσῃ εὐσυνειδήτως πᾶν ὅ,τι διατάσσεται νὰ κάμῃ· μὲ ἄλλας λέξεις, θεωρεῖται ἓν ἐκ τῶν πολλῶν ἐντίμων μελῶν τῆς τάξεως τῶν ἐργατῶν. Ἢ δύναται νὰ ἀντιληφθῇ ὅτι ἡ παρουσιαζομένη εὐκαιρία εἶναι τὸ κρίσιμον σημεῖον τῆς ζωῆς του, καὶ ἀντὶ νὰ ἀποδίδῃ μέτρον ἐργασίας ἀνάλογον πρὸς τὸν μισθόν του, δύναται νὰ ἐργασθῇ καὶ πολὺ πέραν τῆς ἀναλογίας ταύτης, κοπιάζων παντὶ σθένει, μὲ ζῆλον καὶ ἐνθουσιασμόν, χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν, ἂν τὸ πλεόνασμα αὐτὸ τῆς ἐργασίας του θὰ τύχῃ ἀμοιβῆς ἢ ὄχι. Ἐὰν τοιουτοτρόπως ἀντιληφθῇ καὶ ἐπωφεληθῇ τῆς εὐκαιρίας του, δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ ἐξέλθῃ τῶν τάξεων τῶν ἐργατῶν καὶ νὰ γίνῃ *ἡγέτης* εἰς τὸν στρατὸν τῶν ἐργαζομένων.

Οἱ πολλοὶ ἀρκοῦνται εἰς τὸ νὰ ἐκτελοῦν εὐσυνειδήτως τὸ μέτρον τῆς ἐργασίας ἑκάστης ἡμέρας, μένοντες εὐχαριστημένοι μὲ τὰς περιωρισμένας γνώσεις, αἵτινες σχετίζονται πρὸς τὸ τμῆμα τῆς ἐργασίας, εἰς τὸ ὁποῖον ἐνασχολοῦνται. Οἱ ὀλίγοι προάγονται, ἐκμανθάνοντες κατὰ βάθος ἕκαστον στάδιον τῆς ἐργασίας, προετοιμαζόμενοι διὰ μελέτης τῶν ἀνωτέρων τμημάτων διὰ προαγωγήν. Ἐκεῖνοι εἶναι οἱ ὁποῖοι ἐννοοῦν νὰ ἐκμάθουν πᾶν μυστικὸν τῆς τέχνης των, νὰ ἐξοικειωθοῦν μὲ τὰς μεθόδους καὶ τὰς συνθήκας τῆς ἐργασίας, καὶ ἐκεῖνοι ἀνέρχονται ἀπὸ τὴν θέσιν τοῦ ὑπαλλήλου εἰς τὴν τοῦ διευθυντοῦ καὶ ἰδιοκτήτου. Ὁ ἄνθρωπος μόνος του κανονίζει τὴν θέσιν του εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, ἀναλόγως τοῦ χρόνου καὶ τῶν κόπων, τοὺς ὁποίους εἶναι ἕτοιμος νὰ θυσιάσῃ, ὅπως ἀνέλθῃ εἰς ἀνώτερα ἔργα καὶ μεγαλειτέρας εὐθύνας.

Τοῦτο δὲν συμβαίνει μόνον ὡς πρὸς τὴν ὑπαλληλίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν. Ἐφαρμόζεται πληρέστατα καὶ εἰς τὴν γεωπονίαν. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι τὰ τόσον ἐνδιαφέροντα καὶ πειστικὰ πειράματα, τὰ ὁποῖα γίνονται εἰς ἄλλα μέρη πρὸς πολλαπλασιασμὸν τῆς παραγωγικότητος τῆς γῆς. Ἡ ἐπιστημονικὴ καλλιέργεια διαφέρει τῆς παλαιᾶς τετριμμένης μεθόδου, ὅσον ἡ νὺξ ἀπὸ τὴν ἡμέραν. Δὲν πλουτίζονται οἱ προοδευτικοὶ γεωπόνοι σήμερον διὰ τῆς προσθήκης νέων στρεμμάτων εἰς τὰ κτήματά των, ἀλλὰ τετραπλασιάζοντες τὴν γονιμότητα τούτων διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς καλλιεργείας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον κατορθοῦται εἰς τὴν βιομηχανίαν διὰ τῆς ἀντικαταστάσεως τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν διὰ μηχανημάτων, ἐξ οὗ αὐξάνεται ἡ παραγωγικότης.

Μέλημα ἑπομένως παντὸς νέου πρέπει νὰ ἦναι ἡ ἐξεύρεσις τρόπου αὐξήσεως τῆς ἀποδόσεως μὲ ἐλαχίστην δαπάνην· ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται ὄχι ἀδιαφορία καὶ ἀδράνεια, ἀλλ' ἐργασία συνδυασμένη μὲ σκέψιν καὶ ἐμβριθῆ μελέτην ὅλων τῶν σχετιζομένων μὲ τὸν κλάδον τῆς ἐργασίας του.

Κάποιος ἐπιπόλαιος θαυμαστὴς μεγάλου τινὸς ζωγράφου, αὐτὸς ἐρασιτέχνης, ἐνόμισεν ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ ἀπομιμηθῇ τὸν διδάσκαλον, ἐὰν τοῦ ἀπέσπα μερικὰ μυστικὰ τῆς τέχνης του.

— «Ἀγαπητὲ διδάσκαλε», τῷ λέγει, «δὲν μοῦ λέγεις, παρακαλῶ, μὲ τί ἀναμιγνύεις τὰ χρώματά σου;»

— «Μὲ μυαλό», ἀπήντησε διδακτικώτατα ὁ καλλιτέχνης, ὁ δὲ θαυμαστὴς ἔμεινεν ἄφωνος!

Τὸ ριζικὸν σφάλμα τοῦ νέου, ὅστις ἐργάζεται ἀποβλέπων εἰς τὸ ἡμερομίσθιον, εἶναι ὅτι ἐργάζεται ὡς τεχνίτης, ἐνῷ ὁ ἔχων ὑπ' ὄψει του τὴν ἐργασίαν του ἐν συνόλῳ καὶ πέρα τῆς σήμερον, τὴν ἐργασίαν ὅπως πρέπει νὰ παρουσιάζεται μετὰ δεκαετίαν λ. χ. εἶναι ὁ ἐργαζόμενος ὡς καλλιτέχνης καὶ κύριος τῆς ἐπιστήμης του.

Ὑπάρχει εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀποτεταμιευμένη δύναμις ἀνεκμετάλλευτος εἰσέτι, ἥτις διὰ νοημονεστέρας καὶ ἐπιστημονικωτέρας καλλιεργείας, θὰ παρέχῃ ἐκδούλευσιν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἐν τῷ μέλλοντι. Ὅπως ἤδη ἐκμεταλλευόμεθα τὰ φυσικὰ στοιχεῖα, τὸ ὕδωρ καὶ τὸν ἀέρα, τὸν ἀτμὸν καὶ τὸν ἠλεκτρισμὸν πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας, ἥτις ἄλλοτε ἀπετέλει τὰς ἀγγαρείας τῶν ἀνθρώπων, οὕτω δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι εἰς μέλλον ὄχι πολὺ ἀπομεμακρυσμένον, θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐξαγάγωμεν ἀπὸ τὰς νῦν ἀνεκμεταλλεύτους ἢ κακῶς ἐκμεταλλευομένας δυνάμεις τῶν ἀνθρώπων μεγαλείτερα καὶ λεπτότερα ἀποτελέσματα. Διότι ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς δὲν εἶναι νὰ συρθῇ τις ὡς ἀνδράποδον, ἀλλὰ νὰ ἐργάζεται ὡς ἐλεύθερος ἀνήρ, ἔχων ὑπ' ὄψει τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἐργασίας ἐπὶ τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τῆς ζωῆς.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ

1) Ἐξ αὐτῆς τῆς βρεφικῆς ἡλικίας ἐμφύτευσον εἰς τὴν ψυχὴν τῶν παιδίων τὴν ἀρχὴν τῆς ἀπολύτου ὑποταγῆς.

2) Συνδύαζε αὐστηρότητα μετὰ πρᾳότητος, οὕτως ὥστε τὰ τέκνα νὰ μάθουν καλῶς, ὅτι οἱ γονεῖς ἐννοοῦν νὰ γίνηται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον λέγουν.

3) Μὴ ὑπόσχεσαι ποτὲ εἰς τὰ τέκνα πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον δὲν εἶσαι βέβαιος, ὅτι δύνασαι νὰ δώσῃς.

4) Τιμώρει πάντοτε τὰ τέκνα διὰ πείσμονα παρακοήν, ἀλλὰ ποτὲ μὴ κάμῃς τοῦτο μὲ ὀργήν.

5) Οἱανδήποτε ἀπειλὴν προφέρῃς εἰς τὰ τέκνα, ἀφεύκτως αὕτη πρέπει νὰ ἐκτελεσθῇ. Διὰ τοῦτο ποτὲ μὴ προφέρῃς ἀπειλὴν εἰς τὰ τέκνα, τὴν ὁποίαν ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς δὲν δύνασαι νὰ ἐκτελέσῃς.

6) Ποτὲ μὴ δώσῃς εἰς τὰ τέκνα σου πρᾶγμά τι, διότι κλαίουν δι' αὐτό.

7) Ποτὲ μὴ ἐπιτρέψῃς εἰς τὰ τέκνα νὰ κάμουν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον τοῖς ἀπηγόρευσες ἄλλοτε εἰς ὁμοίαν περίστασιν.

8) Δίδασκε αὐτὰ ὅτι ὁ μόνος τρόπος τοῦ νὰ φαίνηταί τις καλὸς εἶναι τὸ νὰ ἦναι πράγματι τοιοῦτος.

9) Συνείθιζε τὰ τέκνα σου νὰ διηγοῦνται τὰ περιστατικά, ὅπως τὰ εἶδον καὶ ὅπως τὰ ἤκουσαν, χωρὶς νὰ προσθέτουν καὶ νὰ ἀφαιροῦν ἀπὸ αὐτά.

10) Συνείθιζε αὐτὰ νὰ λέγουν πάντοτε τὴν ἀλήθειαν.

11) Ὅταν ἦναι ἀρκετὰ ἡλικιωμένα, γονάτιζε μαζύ των, ὅταν προσεύχωνται καὶ μὴ τὰ ἀναγκάζῃς νὰ γονατίζουν μόνα των καὶ νὰ λέγουν τὴν προσευχήν των.

12) Ὅταν πηγαίνῃς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, παραλάμβανε καὶ τὰ τέκνα σου καὶ δίδασκε αὐτὰ νὰ φέρωνται μὲ σέβας, ὡς ἐνώπιον τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ.

13) Ἐπαίνει τὰ τέκνα σου διὰ τὰ καλά των καὶ ἐπίπληττε αὐτὰ διὰ τὰ σφάλματά των, ἀλλὰ πράττε τοῦτο μὲ πολλὴν φρόνησιν καὶ ἀγάπην.

14) Ποτὲ μὴ ἐπιτρέπῃς εἰς τὰ παιδία σου νὰ ἀκούουν κακοὺς μύθους.

15) Δίδασκε αὐτὰ τὴν αὐταπάρνησιν καὶ τὴν αὐτοθυσίαν, ἔτι δὲ τὸ καθῆκον τοῦ νὰ βοηθοῦν τοὺς πτωχοὺς καὶ νὰ περιποιῶνται τοὺς ἀσθενεῖς.

16) Ἐκ τρυφερᾶς ἡλικίας δίδασκε αὐτὰ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὸ καθῆκον τοῦ νὰ θυσιάζωνται ἐν ἀνάγκῃ χάριν αὐτῆς.

17) Καθ' ὅσον προχωρεῖ ἡ ἡλικία, νὰ ἐμπνέῃς εἰς τὰ τέκνα σου ἀποστροφὴν πρὸς τὴν ἁμαρτίαν, παριστῶν διὰ τῶν μᾶλλον ζοφερῶν χρωμάτων τὸν φοβερὸν καὶ ἀποτρόπαιον χαρακτῆρα αὐτῆς. Δὸς εἰς αὐτὰ νὰ ἐννοήσουν, ὅτι ἡ θρησκεία εἶναι κἄτι τι ἀτομικὸν καὶ ὅτι πρέπει ἐγκαίρως νὰ ἐπιστραφοῦν καὶ νὰ γίνουν τέκνα Θεοῦ, πρὸ τοῦ νὰ δοκιμάσουν τὴν δύναμιν τῆς ἁμαρτίας, ὁπότε ἡ ἐπιστροφὴ αὐτῶν εἶναι δύσκολος. Μὴ παραλείπῃς ποτὲ τὴν οἰκογενειακὴν λατρείαν, ἐξ ἧς κατὰ μέγα μέρος ἐξαρτᾶται ἡ κατὰ Χριστὸν ἀγωγὴ αὐτῶν.

18) Ἀγρύπνει εἰς τὰς συναναστροφὰς τῶν τέκνων σου, διότι ὁμιλίαι κακαὶ φθείρουσιν ἤθη χρηστά.

19) Νὰ δεικνύῃς πάντοτε τὸν ἑαυτόν σου ζῶν πρότυπον εὐσεβείας, ἁγιότητος, ἀληθείας, δικαιοσύνης, ἀκεραιότητος—ἐν ἑνὶ λόγῳ, *τελειότητος*, διότι εἰς τὰ ὄμματα τῶν τέκνων οἱ γονεῖς εἶναι οἱ μόνοι ἀντιπρόσωποι τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

20) Μελέτα ἅπαξ τοὐλάχιστον τῆς ἑβδομάδος τοὺς ἀνωτέρω κανόνας.

(Ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Χριστιανικὸν Φῶς» τῶν Χανίων)

ΠΟΙΚΙΛΑ

— **Ἡ διάδοσις τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐν Κίνᾳ.** Ἐσυνειθίσαμεν τελευταίως νὰ θεωρῶμεν τὴν ἀπέραντον Κίναν ὡς τελείως ἀναρχουμένην καὶ σπαρασσομένην ἐξ ἐμφυλίων πολέμων, εἰς βαθμὸν θέτοντα ἐν κινδύνῳ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν τῶν κατοίκων αὐτῆς. Καὶ ὅμως κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος 1528 αἱ τρεῖς μεγάλαι Βιβλικαὶ Ἑταιρίαι (ἡ Βρεττανική, ἡ Ἀμερικανικὴ καὶ ἡ Σκωτική) ἐπώλησαν ἐν Κίνᾳ 11,408,469 ἀντίτυπα τῆς Ἁγίας Γραφῆς! Ἐκ τούτων· ἡ Ἀμερικανικὴ ἐπώλησε 4,674,123, ἡ Βρεττανικὴ 3,951,000 καὶ ἡ Σκωτικὴ 2,783,346 ἀντίτυπα. Τὸ σύνολον τοῦτο παρουσιάζει αὔξησιν 2,866,311 ἀντιτύπων ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν πωλήσεων τοῦ ἔτους 1927. Τοῦτο ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ Λόγος τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ ἀναγινώσκεται ὑπὸ τῶν Κινέζων μὲ αὐξάνον ἐνδιαφέρον, εἰς τὸ πεῖσμα ἐμφυλίων σπαραγμῶν, κομμουνιστικῆς προπαγάνδας καὶ ἀνωμαλιῶν παντὸς εἴδους. Ἕτερον ἐνθαρρυντικὸν γεγονὸς ἐν Κίνᾳ εἶναι, ὅτι οἱ πλεῖστοι ὑπουργοὶ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως εἶναι Κινέζοι Χριστιανοί.

— **Διὰ τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν,** κατὰ τὴν στατιστικὴν Γαλλικοῦ τινος περιοδικοῦ, ἡ Γερμανία δαπανᾷ ἐτησίως 427,000,000 φράγκων, ἡ Γαλλία 250,000,000, ἡ Ἀγγλία 237,000,000, ἡ Ἰαπωνία 130,000,000, ἡ Ἰταλία 75,000,000, ἡ Ὁλλανδία 54,000,000, τὸ Βέλγιον 31 ἑκατ., ἡ Ρουμανία 21 ἑκατ., ἡ Σουηδία 16 ἑκατ., ἡ Δανία 10 ἑκατ., ἡ Βουλγαρία 9

έκατ., ή Ἑλλὰς 6 έκατ., αἱ δὲ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς 2 *δισεκατομμύρια*. Ἡ δαπάνη αὕτη κατὰ μαθητὴν ἢ μαθήτριαν ἀναλογεῖ ἐν Ἀμερικῇ 153 φρ., ἐν Γερμανίᾳ 150 φρ., ἐν Ἰταλίᾳ 42 φρ., ἐν Ἑλλάδι 30 φρ. Τὸ οἰκονομικὸν βάρος τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐπιβαρύνει ἕκαστον κάτοικον τῆς χώρας ἐν Ἀμερικῇ 28 φρ., ἐν Γερμανίᾳ 10 φρ., ἐν Ἰταλίᾳ 3,50, ἐν Ἑλλάδι 2,50 φρ.

—Ὁ **Δρ. Ρενώ, ἰατρὸς τοῦ γαλλικοῦ πολεμ. ναυτικοῦ,** πάσχων ἐκ βουβωνικῆς κήλης, ἔσχε τὴν γενναιότητα νὰ αὐτοεγχειρισθῇ, ἤτοι, νὰ ἐκτελέσῃ μόνος του ἐφ' ἑαυτοῦ τὴν ἀναγκαίαν ἐγχείρισιν. Ἡ ἐγχείρησις διήρκεσεν ἐπὶ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν, παρουσίᾳ δύο ἄλλων χειρούργων, εἰς ἓν νοσοκομεῖον τῆς Τουλῶνος, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἐλήφθησαν καὶ φωτογραφίαι τῶν διαφόρων φάσεων αὐτῆς. Ἡ ἐγχείρισις ἐπέτυχεν. Ἀλλ' εἰς τί χρησιμεύουν τοιούτου εἴδους πειράματα; Πρακτικὴν ὠφέλειαν οὐδεμίαν δύνανται νὰ ἐπιφέρουν εἰς τὸν αὐτοχειρουργούμενον, ἀλλ' οὔτε καὶ ἐπιστημονικόν τι ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν. Μόνον ἀποδεικνύουν τὴν ψυχραιμίαν καὶ στωϊκότητα τοῦ αὐτοεγχειριζομένου καὶ τίποτε περισσότερον —τὰς δὲ ἀρετὰς ταύτας θαυμάζει τις κυρίως, ὅταν ἐπιδεικνύωνται ἐκεῖ ὅπου χρειάζονται, ὄχι ἐκεῖ ὅπου εἶναι περιτταί.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

—**Ἡ Ὁμοσπονδία τῶν Διαμαρτυρομένων Ἐκκλησιῶν καὶ ἡ προσέγγισις τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν.** Ὑπὸ Ἀδόλφου Κέλλερ, διδ. Θεολογίας. Γαλλικὴ μετάφρασις ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ. Τύποις «La Concorde», ἐν Λωζάννῃ.

Τὸ πονημάτιον τοῦτο ἀποτελεῖ πολύτιμον συλλογὴν πληροφοριῶν περὶ πάντων τῶν σχετιζομένων μὲ τὴν προσπάθειαν ὑπὲρ Ἑνώσεως τῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ προσεγγίσεως πρὸς ἄλλας Ἐκκλησίας ἐπὶ βάσεως διεθνοῦς.

Μεταξὺ ἄλλων ἐνδιαφερουσῶν πληροφοριῶν ὁ δόκτωρ Κέλλερ ἐκθέτει τὴν δρᾶσιν ὅλων τῶν ὀργανώσεων, ὅσαι ἐργάζονται ὑπὲρ τῆς Παγχριστιανικῆς προσεγγίσεως τῶν Ἐκκλησιῶν. Αὗται εἶναι:

1) *Οἱ ἀνεξάρτητοι διεθνεῖς Σύνδεσμοι*, ἤτοι ὁ Παγκόσμιος Εὐαγγελικὸς Σύνδεσμος, ἡ Παγκόσμιος Χριστιανικὴ Φοιτητικὴ Ἕνωσις, ἡ Διεθνὴς Ἱεραποστολικὴ Ἐπιτροπή.

2) *Ὁ Παγκόσμιος Σύνδεσμος τῶν Διαμαρτυρομένων Ἐκκλησιῶν* (Λουθηρανικῶν, Πρεσβυτερικῶν, Μεθοδικῶν, Ἀγγλικανικῶν, Λαμπέθειος Συνδιάσκεψις).

3) *Ἐθνικαὶ Ὁμοσπονδίαι Ἐκκλησιῶν* (Ἡνωμένων Πολιτειῶν, Γαλλίας, Ἑλβετίας, Γερμανίας, Τσεχοσλοβακίας, Πολωνίας, Αὐστρίας, Βελγίου, Ἱσπανίας καὶ Ἀνεξαρτήτων Ἐκκλησιῶν Ἀγγλίας).

4) *Παγκόσμιος Ἕνωσις ὑπὲρ τῆς Διεθνοῦς Φιλίας διὰ τῶν Ἐκκλησιῶν*. Ταύτης αἱ βάσεις ἐτέθησαν πρὸ τοῦ Πανευρωπαϊκοῦ πολέμου, κατὰ τὸ 1913, ἀλλ' ἡ δρᾶσις αὐτῆς χρονολογεῖται κυρίως ἀπὸ τοῦ 1919.

5) *Κεντρικὸν Εὐρωπαϊκὸν Γραφεῖον Ἀντιλήψεως τῶν Ἐκκλησιῶν*. Ἱδρύθη τῷ 1922.

6) *Οἰκουμενικὴ Συνδιάσκεψις ὑπὲρ ἐμπράκτου Χριστιανισμοῦ*. Εἶναι ὁλόκληρον τὸ ἔργον τῆς Στοκχόλμης, συνεχιζόμενον σήμερον ὑπὸ τοῦ ἐν Γενεύῃ ἑδρεύοντος *Ἰνστιτούτου Κοινωνικοῦ Χριστιανισμοῦ*.

7) *Οἰκουμενικὴ Συνδιάσκεψις περὶ Πίστεως καὶ Ἐκκλησιαστικῆς Τάξεως*. Εἶναι τὸ ἔργον τῆς Συνδιασκέψεως τῆς Λωζάννης καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς συνεχίσεως τοῦ ἔργου τούτου.